# Activitatea Societăţii Franco-Române de Petrol „Colombia” (1905-1948)

**prof. dr. Dan-Ovidiu Pintilie**

**Societatea petrolieră franco-română „Colombia”**, a fost constituită în noiembrie 1905 cu concursul societăţii Crédit Foncier d’Algérie et de Tunisie şi Banca Louis Hirsch et Cie pentru exploatarea terenurilor petrolifere în judeţul Prahova, la Buştenari, Bordeni, Băicoi şi Moreni-Ţuicani[1]. Alături de aceştia au mai participat Mauriciu Blank din partea băncii Marmorosch, Dimitrie A. Sturdza şi G.G. Assan ce reprezentau capitaluri româneşti. România reprezenta încă din anul 1900 o altă mare şi potenţială sursă de petrol pentru Franţa astfel că după ce au înfiinţat diferite societăţi petroliere, vor înfiinţa şi Colombia, colaborând şi cu Royal Dutch pentru obţinerea de concesiuni petrolifere contra unor avansuri financiare acordate guvernelor române.

Constituirea societăţii s-a hotărât în 22 octombrie 1905, iar actul constitutiv şi statutele au fost publicate în „Monitorul Oficial” în 16 decembrie 1905[2]. Societatea avea ca obiect de activitate explorarea şi exploatarea de terenuri petrolifere şi „toate operaţiunile relative la industria şi comerţul petrolului”. Capitalul său era la început era de 1.200.000 lei divizat în 2.400 de acţiuni la purtător a câte 500 lei fiecare.

Principalii acţionari ai societăţii au fost de la început următorii:

1. Firma Ruzicka, Elias & Taubes – industriaşi, Bucureşti, care primea 2000 de acţiuni. Firma aducea ca aport la societate conform inventarului din 22 octombrie 1905, puţuri, 5 sonde, trăsuri, căruţe şi terenuri la Buştenari şi Telega;
2. Banca Marmorosch Blank & Co, Bucureşti care primea 40 de acţiuni (aceasta în 30 octombrie 1905 îşi va mări capitalul de la 8.000.000 lei la 10.000.000 lei, primiţi de la Banca Parisbas care va deţine majoritatea acţiunilor, respectiv 16.000, iar Mauriciu Blank – 3700);
3. Emil Samuel – rentier, Paris care primea 12 acţiuni;
4. Robert Schumann – bancher, Paris care primea 238 acţiuni;
5. Stanislas Badel – bancher, Paris care primea 62 acţiuni;
6. Louis Hirsch – bancher, Paris care primea 38 acţiuni;
7. Achille Levy-Strauss – rentier, Paris care primea 10 acţiuni.

[1] Serviciul Judeţean Argeş al Arhivelor Naţionale (în continuare SJAN Argeş), fond *Societatea Colombia*, dosar 9/1931-1944, f.n.
[2] *Monitorul Oficial* nr. 206 din 16 decembrie 1905, p. 7010-7011.

Societatea a fost înregistrată la Tribunalul Ilfov, Secţia Comercială, sub nr. 2.458/1905. Actul constitutiv a fost transcris la nr. 286 din 1905, iar în registrul societăţilor a fost înregistrată la nr. 125 din 1905.

Primii administratori pe patru ani au fost desemnaţi: Achille Levy-Strauss, Herman Spayer şi Lazare I. Elias[3]. Preşedinte a fost ales Achille Levy-Strauss, administrator delegat Lazare I. Elias iar cenzori Leon Ruzicka, Marcel Hisch şi M. Pragel. Supleanţi au fost aleşi Victor Raţiu, Armand Taubes şi A.G. Carissy[4]. În primii ani exerciţiul financiar a fost stabilit între luna octombrie şi luna aprilie a anului următor.

Pe exerciţiul financiar 1905-1906, societatea deţinea la Buştenari 7 puţuri şi 9 sonde de pe care a obţinut o producţie de 9.309 tone[5]. În august 1906 s-au mai cumpărat alte terenuri la Buştenari sporindu-se capitalul la 2,8 milioane lei, exploatând un număr de 17 sonde. Apoi capitalul a fost sporit prin depuneri succesive la 3,5 milioane lei, iar apoi la 5.000.000 lei fiind rambursat în proporţie de 90%.

În anul 1907, preşedinte al consiliului de administraţie era Barbu Ştefănescu Delavrancea, iar Dumitru Zarifopol şi Achille Levy-Strauss, vicepreşedinţi. Membri în consiliu erau Lazare I. Elias, S. Rosenthal. H. Spayer şi A. Blank. Director al societăţii era francezul D.G. Many profesor de Poduri şi Şosele.

Alături de societăţile petroliere Steaua Română, Româno-Americană şi Aurora, în anul 1908, Colombia participă la crearea societăţii petroliere „Distribuţia" destinată distribuirii produselor petroliere pe piaţa internă din România.

Din anul 1905 până în anul 1912, activitatea societăţii a mers în creştere continuă. Imediat după fondare, în octombrie 1905, societatea a preluat lucrările de la Buştenari ale firmei „Ruzicka, Elias & Taubes" care deţinea 5 sonde. La sfârşitul lunii aprilie 1906, societatea avea deja un profit de 88.579 de lei, obţinut din producţia de produse petroliere, extrase din cele 17 sonde.

Conform bilanţului societăţii încheiat la 30 aprilie 1907, societatea avea un capital de 2.800.000 lei, iar profitul net pe exerciţiul 1906-1907 era de 339.725 lei. Societatea avea rezervoare, cazane, conducte, instalaţii diferite, imobile, maşini, linii telefonice în valoare de 493.251 lei, cai, boi, trăsuri şi mobilier în valoare de 26.448 lei, terenuri petrolifere în valoare de 2.843.576 lei. Acest bilanţ va fi aprobat de Adunarea generală a

[3] Idem.
[4] *Monitorul Oficial* din 7 iunie 1906, p. 2.143.
[5] *Statistica Minieră 1905-1906*, p. 54-55.

acţionarilor din 1/14 iulie 1907[6]. Adunarea a reales în Consiliul de administraţie pe Lazare I. Elias , ca cenzori pe N.P. Romanescu, M. Prager şi Leon Ruzicka, iar cenzori supleanţi pe A.G. Carissy, A. Taubes şi V. Raţiu.

Pentru exerciţiul 1908-1909 datorită activităţii foarte bune a societăţii, acţionarii acesteia au hotărât acordarea unui dividend de 10% tuturor deţinătorilor de acţiuni Colombia a câte 250 lei fiecare[7].

Anul 1912 a fost de o prosperitate excepţională, societatea dominând cu producţia ei piaţa petrolului din România. Sonda nr. 1 din Moreni, răzbită în acel an, a dat timp de 10 luni cca. 1.000 tone pe zi iar producţia totală a acestei sonde a atins aproape 40.000 vagoane.[8] Beneficiul brut al exerciţiului 1912-1913 a fost de peste 13.000.000 lei aur, ceea ce era o cifră foarte importantă faţă de cele 5.000.000 lei capitalul social. Producţia societăţii „Colombia" a reprezentat în 1914, 13% din producţia totală a României.[9]

Societatea „Colombia" continuă să se dezvolte până în anul 1916, începând numeroase şi importante lucrări de foraj şi exploatare în regiunile Moreni, Gropi şi Buştenari, îşi asigură concursul rafinăriei „Traian", din Cernavodă, care aparţinea Societăţii „Alpha" precum şi al rafinăriei din Plopeni, îşi procură vagoane-cisternă şi rezervoare necesare înmagazinării produselor sale, la Constanţă, în vederea exportului.

Staţia de export Constanţa a fost înfiinţată în anul 1904, de către Societatea „Aquila Franco-Română". Staţia era dotată cu linii de garaj, pompe, clădiri, laborator şi un număr de 10 locuinţe pentru personal. Capacitatea de depozitare a produselor petroliere era de 46.968 m.c. ce se puteau depozita în 21 de rezervoare. Existau două magazii de 350 m.p., iar suprafaţa terenului era de 96,80 ha. Clădirile se întindeau pe o suprafaţă de 1.142 m.p. iar birourile de 246 m.p. erau dispuse pe un teren liber de 93,59 ha[10]. Gara Palas care deservea Staţia se afla la 2500 metri, liniile de garaj fiind lungi de 1333 metri. Pentru deplasare exista o căruţă cu un cal şi 2 autoturisme. Forţa motrică instalată era de 99 CP. Existau mari greutăţi în angajarea lucrătorilor calificaţi. Personalul varia ca număr între 48 în 1933 şi 61 în 1939.

---

[6] *Monitorul Oficial*, nr. 56 din 10/23 iunie 1907, p. 2.245.
[7] *Buletinul Camerei de Comerţ şi Industrie Bucureşti*, an XXI, nr. 3, martie 1910, Tipografia Lăzăreanu, Bucureşti, p. 68.
[8]. Direcţia Judeţeană Argeş a Arhivelor Naţionale (în continuare S.J.A.N.Argeş)., fond. Societatea „Colombia", dosar 9/1931-1944, f. 108.
[9]. *Balkan Compas,* teil I, Rumänien , 1914-1915, Wien, 1914, p. 236-237.
[10] S.J.A.N.Argeş, fond. Societatea „Colombia", dosar 63/1938-1939, f.n.

A fost preluată în anul 1928 de „Colombia”. Tot la Constanţa a funcţionat până în anul 1931, o fabrică de bidoane şi lăzi, care ulterior a fost demontată şi vândută[11].

Rafinăria „Traian” a fost înfiinţată în anul 1900, de un grup olandez, iar în anul 1902, a trecut în proprietatea „Hagianof & Câmpeanu” sub denumirea de „Helios”[12]. În anul 1905 a trecut în proprietatea unor acţionari englezi sub denumirea de rafinăria „Traian”, cu un capital de 5.000.000 lei iar apoi sub administraţia societăţii „Alpha”[13]. Prin actul autentic încheiat de Judecătoria de Ocol Cernavodă cu nr. 282 din 24 septembrie 1925 şi transcris la Tribunalul Constanţa sub nr. 2738 din 30 septembrie 1925 va fi cumpărat (de către societatea Colombia) un teren în suprafaţă de 15.000 mp necesar dezvoltării rafinăriei, mai ales că se va monta o instalaţie de cracare[14]. Activitatea acesteia s-a întins până în anul 1929, când a fost oprită, iar din 1930, demontată[15].

La începutul războiului, societatea este defavorabil influenţată de evenimentele politice. O mare parte din lucrători şi din personalul tehnic este mobilizat, producţia scade în mod simţitor din cauza unor accidente survenite la sondele nr. 1 şi 2 din Moreni, care cereau reparaţii dificil de executat precum şi piese de schimb.

Cu ocazia retragerii armatei, societatea a suferit pierderi foarte însemnate din cauza distrugerilor făcute atât la schele cât şi la rafinăria din Cernavodă care se afla în zona ostilităţilor. Direcţiunea şi majoritatea personalului tehnic au urmat armata română în Moldova şi timp de 2 ani, schelele societăţii au rămas părăsite în mâinile inamicului. În timpul ocupaţiei, „Colombia” a fost pusă sub sechestru şi toate bunurile ei au fost vândute societăţii „Erdoel Industrie Anlagen Gesellschaft”, creată de germani pentru cumpărarea tuturor întreprinderilor petroliere cu capital aliat şi lichidate de inamic.

În februarie 1919, „Colombia” a putut reintra în posesia bunurilor sale, activitatea ei mergând din nou, în mod crescând când, graţie avansurilor şi creditelor acordate de societatea franceză „Omnium International”. „Colombia” a primit în anii 1923 şi 1924, 7.563.301 lei iar „Aquila”, 11.504.422 lei. Până anul 1929, au fost rambursate semestrial sumele cu dobânzile aferente, mai rămânând de înapoiat 14.967.806 lei.[16]

---

[11]. S.J.A.N.Argeş, fond. Societatea „Colombia”, dosar 10/1932, f. 13-15.
[12]. *Ibidem*, f. 23-24.
[13]. Gh. Răvaş, *Din istoria petrolului românesc,* Editura de Stat pentru Literatură Politică, Ediţia a II-a, Bucureşti 1957, p. 87.
[14]. S.J.A.N.Argeş, fond. Societatea „Colombia”, registru 1/1920-1942, f. 71.
[15]. *Ibidem*, dosar 10/1932, f. 23-29.
[16]. *Ibidem,* dosar 2/1929, f. 72.

La terminarea războiului, guvernul român trebuia să plătească pentru distrugerile de război din industria petrolieră, efectuate în 1916. Sumele au fost repartizate în proporţie de 40% pentru societăţile grupate în „Grupul sinistraţilor francezi din industria petrolieră din România" şi 60% pentru statul francez. La propunerea lui Léon Wenger (mandatat din partea guvernului francez, în calitatea sa de reprezentant al Ministerului Comerţului din Franţa să discute şi să trateze direct cu Guvernul României), din cei 40% acordaţi sinistraţilor, se scădea 5% pentru operaţiuni curente şi nevoi ale grupului. În iunie 1930, sumele au fost împărţite astfel: 1.093.000 lire sterline societăţilor sinistrate şi 657.300 lire sterline statului francez, reprezentat prin Oficiul Naţional al Combustibililor Lichizi. La 5 iunie 1930, Societatea „Aquila Franco-Română" a primit 194.250 lire sterline, Societatea „Colombia", 111.500 lire sterline iar Societatea „Alpha", 16.250 lire sterline.[17]

Cele trei societăţi făceau parte din grupul francez al sinistraţilor, alături de „Vulcăneşti", „Româno-Belgiană", „Victoria", „Buna Speranţă", „Bordeni", Societatea Franceză de Petrol", „Romana", „Luxoil", „Predinger", „Delort". Cu acest grup, guvernul României, în 1935, a încheiat un nou acord internaţional prin care fiecare sinistrat era obligat să depună la Banca Comercială Română din Bucureşti, cupoanele cu titluri de despăgubiri pentru distrugerile petroliere din 1916.

În anul 1920, Adunarea generală extraordinară din 22 mai a hotărât fuziunea cu Societatea „Alpha", cu capital majoritar belgian (100.000.000 lei), înfiinţată în iulie 1906, în fruntea căreia se afla bine cunoscutul industriaş Josse Allard[18], creându-se „Colombia", Societate Franco-Română de Petrol, sub controlul grupului francez „Omnium International de Pétroles", care, după primul război mondial se străduia să-şi vadă interesele din România „unite într-un mănunchi puternic".[19] Actul constitutiv şi statutele au fost publicate în „Monitorul Oficial" nr. 43 din 29 mai 1920[20]. Societatea era autorizată să funcţioneze în baza sentinţei Tribunalului Comercial Ilfov sub nr. 298 din 28 mai 1920.

Fondatorii noii societăţi petroliere erau următorii:

---

[17]. *Ibidem,* dosar 9/1930-1933, f. 5-6; dosar 11/1931-1940, f. 10-11.

[18] Josse Allard (9 mai 1868, Bruxelles - 26 aprilie 1931, Bruxelles), bancher şi filantrop belgian, creatorul Băncii Jose Allard în 1891, a fost unul dintre cei cinci fondatori ai societăţii belgiene financiare de transport şi întreprinderi industriale (SOFINA), administrator la numeroase societăţi, membru în numeroase consilii de administraţie (70), el apărea ca un mare animator al societăţilor financiare din lumea întreagă (în domeniul petrolier şi al zahărului din România), în asociaţie cu capitalurile franceze care lucrau cu întreprinderile lor, apud Marie-Thérèse Bitsch, *La Belgique entre la France et l'Allemagne, 1905-1914*, Publications de la Sorbonne, 1957, p. 134.

[19]. *Ibidem*, dosar 9/1931-1944, f. 57, 88.

[20]. *Ibidem*, f. 122.

1. Societatea franceză „Omnium International de Pétroles”;
2. Ernest Mercier – inginer din Paris;
3. Achille Lévy-Strauss – industriaş din Paris;
4. Paul Chapuy – inginer din Paris;
5. S. Rosental – avocat din Bucureşti;
6. Lazare I. Elias – industriaş din Bucureşti reprezentant al societăţilor „Colombia” şi „Alpha”;
7. D.G. Many – profesor de poduri şi şosele din Paris şi Bucureşti.

În prima şedinţă a Consiliului de administraţie din data de 11 iunie 1920, preşedinte al noii societăţii a fost ales inginerul Ernest Mercier, o personalitate binecunoscută în industria franceză, fiind preşedintele societăţilor „Omnium International de Petrol” şi mai târziu „Compagnie Français de Pétroles” şi şi administrator-delegat al importantei societăţi de electricitate franceze „Union d'Electricité”.

În perioada primului război mondial, a făcut parte din misiunea generalului Berthelot cu gradul de maior în România care în epocă era principala sursă de petrol în Europa pentru Franţa. Pentru faptele sale de vitejie (comandând două batalioane s-a aruncat asupra inamicului cu „energie şi bravură” fiind grav rănit la un picior), a fost decorat de Regele Ferdinand, prin Înalt Decret nr. 3108 din 20.11.1916, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 204 din 6 decembrie 1916 cu Ordinul „Mihai Vitezul” clasa a III-a. Raportul înaintat regelui cu propunerea de decorare a fost făcut de ministrul de Război, Vintilă Brătianu[21].

Membri în Consiliul de administraţie au fost aleşi: Josse Allard, reprezentant al grupului belgian, împreună cu J.M. Waterkeyn, industriaşul M. Champin, Rozental, Levy-Strauss, M. Hirsch, Mitilineu, prof dr. T. Ionescu (decedat în 1926), L. Leygne şi D. Zafiropol şi J. Chevalier.

Lazar I. Elias a fost numit administrator delegat însărcinat cu direcţia generală a societăţii, D.G. Many a fost ales administrator şi director al societăţii, T.H. Ficşinescu a fost numit director al direcţiei tehnice a şantierelor, Abel de Boulard a fost numit secretar general, iar dr. I. Rozeanu, director al rafinăriei de la Cernavodă[22]. Consiliul a fixat domnului Elias ca onorariu fix lunar 8000 franci francezi plătibili la Paris şi 4000 lei plătibili la Bucureşti precum şi 7 lei de vagon din producţia şantierelor şi 1 şi ½ din beneficiile societăţii după amortizările industriale legale. Din 3 mai 1922, din motive personale Lazar Elias renunţă la funcţia de director general continuând să funcţioneze doar ca administrator, P.

[21]. Centrul de Studii şi Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Piteşti (C.S.P.A.M.I.), fond *Statul Major Regal – Biroul Decoraţii Regale*, dosar 2154/1916 (curent 12/1916), f. 222-224.
[22] D.J.A.N., fond *Societatea Colombia*, registru 1/1920-1942, f. 1-2.

Chapuy este numit vicepreşedinte al Consiliului de administraţie, Theodor Ficşinescu este numit director general, J. Coulon este numit director tehnic, iar A. Bonafous, director administrativ.

Majoritatea şedinţelor Consiliului de administraţie vor fi ţinute la Paris, apoi din 1925 la Bucureşti şi la Paris.

În şedinţa Consiliului de administraţie ţinut la Paris în 17 septembrie 1920 se va aduce un elogiu activităţii inginerului directorului şi prof. D.G. Many care decedase, în locul său fiind ales Al. Zănescu. Din 1921 vor deveni administratori: Josse Allard, Leon Leygne, Paul Chapuy şi Achille Levy-Strauss.

În octombrie 1924, ca urmare a modificării articolului 12 din statute, conform Legii Minelor care măreşte la 21 numărul membrilor în Consiliul de administraţie au fost cooptaţi C. Argetoianu, V. Antonescu, I. Cantacuzino, V. Goldiş, Gh. Balş şi C. Alimănişteanu. În acelaşi timp, preşedintele Ernest Mercier şi P. Chapuy îşi vor da demisia din funcţiile de preşedinte şi respectiv vicepreşedinte. A fost ales preşedinte prof. I. Cantacuzino şi vicepreşedinte Ernest Mercier[23].

Prin fuziunea făcută, capitalul societăţii va fi sporit la 100.000.000 lei, împărţit în 200.000 acţiuni a câte 500 lei fiecare, din care s-au plasat mai întâi 100.000 acţiuni.[24] Din acestea, acţionarii Societăţii „Colombia" societate franco-română de petrol, au primit 60.000 acţiuni şi acţionarii Societăţii „Alpha" societate de petrol, 27.000 acţiuni, tot inventarul mobil şi imobil al acestor două societăţi trecând în proprietatea noii societăţi „Colombia".

Proprietatea Societăţii „Alpha" se compunea din: rafinăria „Traian" de la Cernavodă; 106 vagoane-cisternă şi terenuri petroliere situate în Băicoi, Gropi, Chiciura, Valea Portalului şi Copăceni.[25]

Restul de 13.000 acţiuni a fost preluat de cei şapte fondatori, din care societatea „Omnium International" a preluat singură 10.200 acţiuni, plătind 30% din valoarea lor. Restul de 50.000.000 lei a fost oferit acţionarilor la raportul de 1:1, plătindu-se complet în decembrie 1920.

La începutul anului 1921, pentru sediul societăţii a fost cumpărat cu suma de 7.754.962 lei un imobil în strada Domniţa Anastasia care apoi a fost vândut lui M.I. Wappner (act de vânzare 28605/1922, Tribunalul Ilfov), sediul fiind mutat mai apoi în strada Romană, nr. 72 din Bucureşti. An de an, societatea va acorda prin buget sume între 200.000 - 400.000 lei

[23]. *Ibidem*, registru 1/1920-1942, f. 31.
[24]. *Ibidem,* dosar 9/1931-1944, f. 11.
[25]. *Ibidem*, f. 88.

pentru Casa Francezilor deschisă la Bucureşti din 1924, precum şi prin subscriere 381 de acţiuni a câte 525 lei fiecare pentru dezvoltare[26].

Adunarea generală a acţionarilor din 29 mai 1921, a hotărât mărirea capitalului la 120.500.000 lei. Analizând activitatea societăţii s-a constatat o activitate intensă de a reface propriile şantiere petroliere devastate de război, extinderea instalaţiilor pentru forajul a cât mai multe sonde, achiziţii de concesiuni noi.

Lucrările, însă, se desfăşurau cu greutate din cauza unei ierni extrem de geroase, a insuficienţei curentului electric furnizat de societatea „Electrica" care nu mai punea în mişcare toate instalaţiile şi rămânerea în urmă a livrărilor de materiale din cauza dezorganizării transporturilor. Pe de altă parte, industria petrolieră din România suferea de o penurie de mână de lucru, în primul rând de specialişti care cereau un oarecare timp pentru a fi formaţi. Reluarea activităţii în condiţii mai bune a căilor ferate ducea la o ameliorare în recrutarea forţei de muncă care devenea astfel mai accesibilă pentru societate.

Producţia de ţiţei obţinută a fost de 12.918 tone în 1920 şi 29.148 tone în 1921. Principalele şantiere unde se foloseau diferite sisteme de foraj erau: şantierul Moreni (Valea Fransinului, Ţuicani, Cricov), şantierul Buştenari (Mislişoara, Gropi, Chiciura, Runcu), şantierele Băicoi, Ţintea, Copăceni, Gorgota[27]. Producţia din anul 1921 a fost obţinută cu 42 de sonde şi s-au săpat cu 20 de sonde: 3.609,91 metri[28]. În 1924, societatea va obţine 80.641 tone[29].

Pentru îndeplinirea programului de lucru au fost achiziţionate maşini şi instalaţii noi, a crescut puterea instalaţiilor din atelierele de reparaţii, s-au construit reţele de conducte la Moreni, Băicoi şi Ţintea de peste 50 km, s-a construit un rezervor mare de 5000 mc la Moreni şi o clădire pentru cazarea a mai mult de 70 de muncitori. Tot pentru intensificarea activităţii pe şantiere s-a aprobat de către Societatea „Omnium" preluarea unor instalaţii, maşini, unelte etc. de la societăţile „Foraky Românească" şi „Buna Speranţă", valoarea acestora trecând în conturile societăţii franceze.

Toate clădirile, instalaţiile de pe şantiere, rafinăria, conductele, sediile de la Ploieşti şi Bucureşti erau asigurate anual la Societatea „Generala".

---

[26]. *Ibidem*, registru 1/1920-1942, f. 26.
[27]. *Ibidem*, dosar 4/1922, f. 2-4.
[28]. Analele Minelor din România, an V, nr. 8, august 1922, p. 571.
[29]. Carol Gustave Rommenhöeller, *La Grande-Roumanie: sa structure économique, sociale, financière, politique et particulièrement ses richesses*, La Haye: Martinus Nijhoff, 1926, p. 404.

Pentru a avea independenţă în ceea ce priveşte livrările de curent electric de care şantierele aveau nevoie s-a început construirea unei centrale electrice de 1500 CP la Moreni, iar din aprilie 1921 şi la Băicoi.

În ceea ce priveşte rafinăria de la Cernavodă, aprovizionarea acesteia s-a făcut cu greutate, în anul 1921, din cauza iernii care a îngheţat Dunărea, iar nivelul apelor fiind apoi scăzute, transportul pe apă nu a putut fi asigurat. Astfel, dacă în anul 1920 s-au prelucrat 98.000 tone, în anul 1921 nu s-au prelucrat decât 21.200 tone. Rafinăria, ca toate celelalte rafinării din ţară, se găseau după război în imposibilitatea aproape completă de a-şi exporta produsele din cauza unei pieţe dezechilibrate şi a preţurilor de export din ţările vecine. Dunărea urma să constituie, pentru mult timp, principala cale de alimentare a rafinăriei cu ţiţei pentru a putea funcţiona la capacitate maximă. Ca urmare, s-au achiziţionat de la fabrica „Astra" din Arad 18 vagoane cisternă noi şi s-au cumpărat două remorchere, din care unul numit Colombia 1, era unul din cele mai mari vapoare de pe Dunăre şi patru barje pentru alimentarea rafinăriei. S-a refăcut în totalitate pe tot parcursul de 200 km conducta de alimentare a rafinăriei. Cu toate acestea, beneficiile aduse de rafinărie în anul 1921 au fost pentru societate foarte reduse. Se menţiona însă că faţă de exerciţiul 1920 care a durat 22 de luni, cel din 1921 aducea o ameliorare sensibilă a producţiei, a forajelor şi a celorlalte activităţi[30].

Adunarea generală din 23 martie 1922, a hotărât mărirea capitalului, cu 17.500.000 lei ajungându-se la 138.000.000 lei prin crearea a 35.000 acţiuni a 500 lei fiecare[31]. Deoarece societatea franceză „L'Omnium International" a creditat societatea Colombia în ianuarie 1922 cu suma de 10.577.000 franci francezi, cele 35.000 acţiuni au fost atribuite societăţii franceze, lichidându-se astfel jumătatea de creanţă faţă de această societate. Capitalul societăţii Colombia era divizat în 276.000 acţiuni a câte 500 lei fiecare.

În şedinţa Consiliului de administraţie din 3 martie 1925 ţinută la Bucureşti, prof. dr. I. Cantacuzino va fi ales preşedinte al Consiliului de administraţie. Prezentând activitatea societăţii pe anul 1925 arată că producţia societăţii a fost în medie de 280 tone zilnic extrasă de 28 de sonde. Urmau să fie montate până la sfârşitul anului încă 20 de sonde. În anul 1926 se va obţine o producţie de 120.000 tone ţiţei care va însemna un beneficiu net 89.000.000 lei. Tot în 1926, P. Chapuy renunţă la funcţia de administrator delegat al societăţii fiind ales în locul său M. Andriot. În

[30]. D.J.A.N., fond *Societatea Colombia*, dosar 4/1922, f. 4-6.
[31]. *Ibidem*, dosar 2/1922, f. 11.

acelaşi an, societatea va introduce în premieră mondială la Moineşti, procedeul cracării termice pentru obţinerea de randamente mărite.

Adunarea generală extraordinară din 19 decembrie 1927, a mărit capitalul societăţii la 175.000.000 lei. Membri adunării au fost informaţi că datoria societăţii faţă de societatea Omnium a crescut de la 12.347.393 lei în 1922 la 38.780.234 lei în 1927. Suma totală care reprezenta capitolul „despăgubiri de război" în urma sumelor primite anul în valută forte şi anume lire sterline, ajunsese la 8.441.375 lei. Exerciţiul se încheia cu un beneficiu de 18.213.007 lei.

Tot disponibilul în valută era depus la următoarele bănci: Creditul Român (cea mai mare parte), Marmorosch-Blank, Românească, Centrală din Ploieşti, Comerciala Română. La finele anului 1927 cursul valutar era de 785 lei pentru o liră sterlină între 160-190 lei pentru un dolar şi 38 lei pentru o marcă olandeză. Francul francez se ridica la 6,65 lei. Debitorii cei mai importanţi erau societăţile: Steaua Română, Steaua Français şi Mineral Oel din Berlin. Produsele petroliere erau vândute la intern prin societatea „Distribuţia"[32].

Pentru vinderea stocurilor de produse petroliere existente şi pentru o mai bună comercializare a lor faţă de anii 1924, 1925 şi 1926 s-au introdus preţuri mai mici faţă de preţul pieţii şi diferenţiate, pe localităţi şi pe şantiere. Astfel, preţul unei tone era pe şantiere şi conducte de 1,30 lei, la Ploieşti de 1,30 lei iar la Constanţa şi Cernavodă de 1,60 lei. S-au cheltuit sume mari de bani pentru refacerea drumurilor Băicoi – Moreni – Gura Ocniţei şi s-a plătit pentru construirea conductei spre Constanţa prin fixarea unei supertaxe de 10 lei/tonă.

Adunare generală extraordinară din data de 5 decembrie 1928, a hotărât să mărească capitalul, cu ocazia fuziunii cu Societatea „Aquila Franco-Română", înfiinţată în 1904 cu capital francez, la 347.187.500 lei. Societatea „Aquila Franco-Română" avea un capital, la data fuziunii, de 225.000.000 lei şi era controlată de un grup de industriaşi francezi şi societăţi, printre care figura Desmarais Frères (reprezentată de Eugen Saladin[33]), Fenaille, Raffinerie des Pétroles du Nord, Dutch, etc. E. Saladin va fi ales administrator şi membru în consiliu până în august 1933 când va părăsi societatea, revenind apoi în 1940[34].

---

[32]. *Ibidem*, dosar 3/1922-1927, f. 1-10.

[33]. Născut în anul 1871, la Breslau, ia parte la fondarea, în 1904 a Societăţii „Aquila Franco-Română" a cărui administrator-delegat şi director general a fost timp de 25 de ani. Cetăţenii francezi din România l-au ales preşedinte al coloniei lor. El a creat „Casa Francezilor" şi „Uniunea Francezilor din România" instituţii menite să strângă relaţiile dintre membrii lor precum şi să întreţină legături din ce în ce mai cordiale cu România.

[34] SJAN Argeş, fond *Societatea Concordia*, registru 1/1920-19442 f. 128.

Societatea nu primise nici un perimetru de exploatare de la Stat iar cele două propuse pentru a fi preluate în 1925 au fost date altor societăţi care aveau o dezvoltare şi o cifră de afacere mult mai activă.

Avantajul acestei fuziuni a fost concentrat spre o singură direcţie şi anume de a reduce cheltuielile generale şi de a permite societăţii să dea un nou impuls exploatării şi activităţii sale comerciale. Prin această fuziune, tot inventarul mobil şi imobil al acesteia a trecut în posesia Societăţii „Colombia", inclusiv rafinăria „Aquila" din Ploieşti.

Luată în arendă în anul 1905 de la Societatea „Petrolul românesc", reconstruită în anul 1906, va fi dezvoltată progresiv pentru a prelucra 900 tone pe zi. În anul 1911 avea o capacitate de prelucrare de 235.000 tone pe an, prin transformarea sistemului de distilare discontinuu în sistem continuu.[35] Ea a fost complet renovată în anul 1928 când s-a pus în funcţiune o unitate Dubbs (de către Universal Oel din Chicago), în 1929 când s-a adoptat sistemul Flashing, iar în 1930 se instalează a doua unitate Dubbs pentru cracarea păcurei parafinoase, apoi în anul 1931, prin construirea unei instalaţii de distilare „pipe-still" cu o capacitate de 1.400 tone pe zi. În urma transformărilor se fabricau benzine, petrol rafinat, motorină, păcură şi cocs. Lucrătorii de la rafinărie erau plătiţi cu ziua, maiştri, contramaiştri şi şefii de echipă cu luna. Maiştrilor li se acorda indemnizaţie de chirie, lemne şi lumină.

Grupurile bancare şi industriale franceze şi belgiene sprijinite de guvernele ţărilor lor au hotărât o politică comună în domeniul petrolier în toate ţările unde erau angajate pentru păstrarea independenţei lor energetice. În România, programul acestei colaborări este pus pe picioare în august şi septembrie 1919 când se asociază la el grupurile belgiene Josse Allard şi Waterkeyn şi băncile franceze Parisbas şi Mirabaud, Societatea Franceză de Studii şi Întreprinderi, asociată la Mirabaud şi industriaşul M. Champin care era inima grupului Mirabaud, reprezentând sectorul metalurgic care livra multe din componentele necesare industriei petroliere[36].

Acesta a avut o misiune în România în iarna anului 1919-1920 când a decis orientarea majoră în România, obţinând cu un grup englez 50% din acţiunile societăţii Steaua Română, a doua societate petrolieră după Astra.

Programul industrial al grupului a fost definitivat după un ultim acord cu H. Bérenger, în totalitate aprobat de Josse Allard care prevedea:

---

[35]. Valentina Mihailescu, *150 de ani de industrie petrolieră românească,* în „Telegraful de Prahova", an 12, nr. 1.422, 8 septembrie 2007.

[36]. Èric Bussiér, *La France, la Belgique et l'organisation économique de l'Europe, 1918-1935*, Paris, 1992.

înţelegeri eventuale cu grupurile engleze sau americane din România, dar „independenţa absolută a societăţii L'Omnium".

Programul financiar între noiembrie 1919 şi primăvara anului 1920 a însemnat un credit de 9,8 milioane franci francezi din partea băncilor franceze pentru L'Omnium, creşterea capitalului la 15.000.000 franci francezi, acordarea a câte 28.300 acţiuni pentru grupul francez şi pentru grupul belgian şi numirea lui Ernest Mercier în 1920 ca preşedinte.

După înfiinţarea în decembrie 1920 a societăţii „Steaua Franceză" însărcinată să participe din partea grupului Parisbas la activitatea Societăţii „Steaua Română", tot în acest an se constituie societatea Standard Franco-Americană. Ca urmare, societatea Colombia, filiala societăţii L'Omnium încheie un contract cu societatea „Româno-Americană", filială a lui Standard (reprezentată de directorul Schmeidler) de a comercializa, începând cu 1922, la export produsele sale petroliere disponibile de la Rafinăria Cernavodă (benzină uşoară, grea, petrol rafinat)[37]. Societatea Omnium International era anunţată în ianuarie 1922 de înţelegerea existentă şi încheiată de directorul societăţii Standard Franco-Americană, generalul Gassouin şi administratorul delegat al societăţii Colombia, M. Elias. Preţurile de vânzare erau cele stabilite prin fob. Golful Mexic din ziua predării acestora la Constanţa, în port, fie la depozitul din Medeea sau franco şlep Cernavodă, la 2 cenţi pe galonul american (3,785 litri). Exportul de produse petroliere în baza acestui contract se va derula de-a lungul mai multor ani.

În 25 februarie 1920, autorităţile belgiene înfiinţează grupul „Petrofina" a cărui capital era constituit dintr-o parte prin contribuţia guvernului belgian şi două părţi grupuri private, pentru preluarea societăţilor Concordia, Vega şi Creditul Petrolifer. În 1921, Comisariatul pentru Combustibili a obţinut pentru societăţile cu capital francez, sinistrate din cauza războiului din România o participare la societatea „Petrofina". Colombia putea să subscrie 900 de acţiuni care erau cotate la Bursa din Bruxelles la preţul de 500 franci belgieni fiecare.

Materia primă folosită era ţiţeiul produs de şantierele societăţii, aflate în judeţele Prahova, Dâmboviţa şi Buzău, unde deţinea concesiuni importante (Bucşani, Moreni, Gura-Ocniţei, Ţintea, Chiciura, Arbănaşi, Valea Voievozilor, etc.). În august 1922, direcţiunea societăţii este de acord cu preluarea Societăţii „Tega", Societate Anonimă franceză constituită în 1919 cu un capital de 2.000.000 franci francezi şi a cărei sediu era la

[37]. S.J.A.N.Argeş, fond *Societatea Colombia*, dosar 2/1922-1924, f. 1-20.

Roubaix, Rue des Liques, nr. 14[38]. În anul 1921, consiliul de administraţie al acestei societăţi era format din Leon Motte Srepel, preşedinte, Leon Poissonnier, Eloi Boulemy, Maurice Lenoir, Vernier Lagache şi L. Toulemonde. Administrator delegat era Eloi Boulemy. Această societate poseda concesiuni petroliere în judeţul Buzău la Valea Ghizuinile, Cislău-Dosul, Bârsei-Olari şi Tega-Coculeşti-Măguricea. Marea parte a concesiunilor fuseseră bine studiate din punct de vedere geologic iar două sonde aflate în exploatare la Valea Ghizuinile dădeau o producţie de 3 tone de ţiţei zilnic. În urma analizei ofertei şi anunţului făcut către societatea Omnium, s-a aprobat fuziunea societăţii Tega cu Colombia.

În anul 1925, obţine de la Stat 3 perimetre importante de câte 10 hectare fiecare, la Moreni, Gura Ocniţei şi Mislea dar activitatea de producţie se limita aproape la terenurile deţinute la Gura Ocniţei şi Moreni. A mai obţinut de la Stat, perimetre la Ceptura, Gorgota şi Tocilele unde îşi va concentra activitatea de foraj. În 17 aprilie 1930, Colombia va primi al treilea perimetru petrolifer de exploatare de la stat în suprafaţă de 40 ha în regiunea Ochiuri-Gorgota, la preţul de 8.000.000 lei şi un perimetru de explorare de 400 ha în regiunea Doiceşti[39]. După ce în septembrie 1929 statul a acordat societăţii perimetrele de exploatare nr. XIV de la Ceptura în suprafaţă de 20 ha cu preţul de 10.000.000 lei, în aprilie 1930 s-a mai primit două perimetre nr. XII şi XIII tot la Ceptura, în suprafaţă totală de 20 ha pentru exploatare în comun cu societatea Foraky Românească[40]. În decembrie 1931 va mai obţine de la stat pe 30 de ani perimetrul XXX de 11 ha în regiunea Gura Ocniţei cu preţul de 6.600.000 lei[41].

În anul 1930, societatea deţinea 1.300 de hectare din care 100 în exploatare.[42] Pentru nevoile şantierelor sale, mai precis întreţinere, reparări de unelte şi maşini, societatea a construit în anul 1920, atelierul mecanic din comuna Moreni, care era deservit inclusiv de o linie ferată îngustă care lega atelierul de gara Moreni, în lungime de 300 de metri, având la 31 decembrie 1929, şase strunguri, iar în anul 1929, atelierul mecanic de la Mislea. Ulterior, a construit un atelier şi la Băicoi[43].

Atelierul mecanic de la Scorţeni-Mislea, judeţul Prahova situat la 13 km de Băicoi, s-a înfiinţat după fuziunea cu societatea Aquila fiind dotat cu maşini provenite de la atelierul mecanic din Mislea şi de la cel din Băicoi. Conform statisticii industriale din anul 1930 înaintate Regiunii Industriale a

[38]. *Ibidem*, dosar 2/1922, f. 2-4.
[39] *Ibidem*, registru 1/1920-1942, f. 106.
[40] *Ibidem*, f. 103.
[41] *Ibidem*, f. 115.
[42]. *Ibidem*, dosar 9/1931-1944, f. 118.
[43]. *Ibidem*, dosar 10/1932, f. 33-51.

II-a Bucureşti la atelier se reparau maşini şi unelte din şantiere. Valoarea investiţiilor care figurau în inventare se ridicau la suma de 59.595.053 lei[44].

Până în octombrie 1930 s-a lucrat cu 2 echipe a 8 ore fiecare iar după 1 octombrie cu o echipă la 8 ore. Deţinea un motor cu combustie internă produs în Franţa cu o capacitate de 45 CP, 6 strunguri pentru fier, câte 2 maşini de găurit, frezat şi rabotat, o tocilă, o maşină de tăiat fier la rece şi o maşină de tăiat ghiventuri. Personalul era format din 4 lucrători tehnici superiori şi administrativi din 14 lucrători calificaţi, 16 necalificaţi şi 5 ucenici care primeau între 48 şi 64 lei pe ziua de lucru. Existau locuinţe închiriate care puteau adăposti 77 persoane.

Atelierul mecanic de la Băicoi înfiinţat în 1922 a fost închiriat de la societatea „Union" din Bucureşti, B-dul Carol, nr. 5, pentru lucrări de întreţinere de la şantierele: Băicoi, Ţintea şi Chiciura. Atelierul beneficia de avantajele legii pentru încurajarea industriei conform jurnalului Consiliului de Miniştri nr. 757 din 1912. Se compunea din atelierul mecanic, forja şi atelierul de ajustaj pentru repararea camioanelor şi automobilelor. Până la sfârşitul anului 1925 au fost puse în funcţiune 6 strunguri, apoi numărul lor s-a mărit la 10. pentru repararea motoarelor electrice şi a aparatelor electrice s-a înfiinţat începând cu 1926 un atelier electric precum şi o turnătorie de fontă şi bronz. În 1929, în atelier se demontau maşini care erau apoi instalate în atelierul de la Mislea. Gara Băicoi se afla la 3 km lucrându-se doar cu o echipă timp de 8 ore. Puterea instalată era dată de un motor cu o putere de 45 CP fabricat la Deutz în Germania.

Dacă până în 1929 personalul era mai numeros, începând cu sfârşitul anului acesta s-a redus la 19 din care 3 funcţionari administrativi, 12 lucrători calificaţi, 1 lucrător necalificat şi 3 ucenici. Personalul era salarizat cu ziua şi primea plata în două rate lunare la 25 ale luni, un avans de 50% iar la 10 ale lunii următoare, restul salariului. În afară de salariul zilnic, care varia între 72 şi 240 lei pe zi, personalul calificat primea indemnizaţii în bani, pentru lemne şi locuinţe, cuprinse între 400 şi 1000 lei lunar. Personalul necalificat primea 68 lei maxim pe zi iar dintre ucenici, unul primea 48 lei pentru 8 ore iar ceilalţi câte 20 lei fiecare pentru 8 ore.

Lucrările permanente se făceau la motoarele cu explozie, pompe, maşini, burlane, scule de sondaj, montări şi demontări de conducte[45].

Dacă în 1930 societatea aparţinea de Inspectoratul II Industrial Bucureşti, în 1931, aparţinea de Regiunea a II-a Minieră Ploieşti.[46]

---

[44] Ibidem, dosar 1/1930, f.n.
[45] Ibidem, dosar 3/1929, f. 52-59.
[46]. *Ibidem*, dosar 12/1931, f. 17.

Adunarea Generală a Acţionarilor a hotărât, după fuziune, mărirea capitalului la 369.687.500 lei prin emiterea a 45.000 acţiuni noi a 500 lei fiecare purtătoare de dividende, începând ce la 1 ianuarie 1928, care au fost date Societăţii „Omnium International de Pétroles" pentru convertirea unui credit acordat Societăţii „Colombia"[47]. Apoi, a mai urmat mărirea capitalului la 380.000.000 lei prin emiterea a 20.625 acţiuni noi a câte 500 lei fiecare, purtătoare de dividende, începând de la 1 ianuarie 1928, care au fost oferite acţionarilor la raportul de 1:20 în valoare de 10.312.500 lei.

Acelaşi drept de a primi acţiuni a fost dat şi proprietarilor de la „Omnium International de Pétroles" în valoare de 22.500.000 lei. (cursul emiterii de 1.400 lei).

Statutele societăţii au fost modificate la 5 decembrie 1928, imediat după fuziunea cu societatea „Aquila" şi publicate în „Monitorul Oficial". Durata societăţii era nelimitată iar obiectul activităţii consta în operaţiuni comerciale, industriale sau financiare în legătură cu exploatarea petrolului, uleiurilor minerale şi a derivatelor lor.[48]

Şedinţele Adunărilor generale ordinare aveau loc în primul semestru, la 15 zile după convocare. Depunerea acţiunilor trebuia făcută cel mai târziu cu cinci zile înainte de adunarea generală. O acţiune era egală cu un vot. Numărul voturilor era nelimitat. Pentru valabilitatea hotărârilor primei adunări trebuiau să fie prezenţi acţionari care să reprezinte cel puţin ½ din capitalul social. Adunarea generală extraordinară putea fi convocată la cererea unuia sau mai mulţi acţionari care să reprezinte o treime din capitalul social.

Consiliul de Administraţie era format din 10-23 membrii iar durata mandatului de trei ani. Fiecare membru trebuia să depună în acţiuni suma de 50.000 lei. De asemenea, Consiliul era autorizat ca, în cazul unor nevoi stringente să poată spori capitalul societăţii până la 500.000.000 lei.

În ceea ce priveşte distribuirea beneficiului, se preciza că 5-10% se distribuia fondului de rezervă până când acesta atingea o cincime din capitalul social. Din rest se făceau rezerve speciale conform deciziei Adunării generale, 6% erau dividende, 10% tantieme ia restul supradividende. Societatea avea drept să emită obligaţiuni precum şi dreptul asupra unor acţiuni noi, emise în conformitate cu art. 7 din Statute.

De la constituire, societatea a avut, an de an, profituri: 23.169.897 lei în anul 1926; 49.396.878 lei în anul 1928; 33.364.996 lei în anul 1929; 1933 – 30.023.107 lei; 1936 – 77.416.490 lei, 1937 – 87.477.103 lei, 1942

[47]. *Ibidem*, dosar 9/1931-1944, f. 88.
[48]. *Ibidem*, f. 112.

– 42.254.395 lei. Excepţie a făcut anul 1930 când nu a avut nici un beneficiu şi anul 1934 când societatea a avut o pierdere de 15.769.612 lei[49].

După fuziunea cu societatea Aquila, principalii acţionari ai societăţii Colombia vor fi Omnium International de Petroles şi „Desmarais Freres" care devine acţionar principal. Acesta din urmă va deţine 37% din acţiuni, Omnium 28%, iar restul de 21% diverşi acţionari ale căror acţiuni erau depuse la Parisbas. Desmarais Freres controla Colombia prin Societe Francais et Roumain de Petrole la care deţinea un pachet de 160.000 acţiuni.

Controlând într-o manieră absolută şi puternică Colombia, cele două societăţi franceze aveau fiecare asigurat câte un post de vicepreşedinte. Aceştia erau colonelul M. Andriot din partea societăţii Omnium şi A. Brisson din partea Societe Francais et Roumain de Petrole[50]. În şedinţa din 7 aprilie 1931 se retrage din consiliu J. Chevalier din motive de sănătate, fiind ales în locul lui R. Salem, subdirector la Banca Parisbas. În luna mai 1931 se anunţă în cadrul consiliului decesul baronului Josse Allard, administrator al societăţii, precum şi demisiile prof. dr. I. Cantacuzino şi C. Argetoianu numiţi miniştri în noul guvern român. Ei vor fi cooptaţi din nou în ianuarie 1933, dr. I. Cantacuzino fiind ales preşedinte al Consiliului de administraţie. În 1933 este ales cenzor Dem.I. Nicolescu, avocat, deputat permanent, preşedinte al PNL Prahova, iar ca inginer-consilier, Abel de Boulard.

În luna mai 1934, M. Mitilineu aduce un elogiu prof. dr. I. Cantacuzino pentru întreaga sa activitate, în urma decesului acestuia. Fiind foarte ocupat în Franţa tot în luna mai 1934, Ernest Mercier demisionează din funcţia de vicepreşedinte al societăţii, fiind ales A. Brisson iar preşedinte G. Ţiţeica. În octombrie 1934 moare administratorul G. Balş, iar în noiembrie 1935, administratorul V. Meganck. În acest an se constituie un comit de direcţie format din Th. Ficşinescu, director general şi preşedinte al comitetului, J. Coulon director general adjunct, I. Soutzu, secretar general, Ed. Chappelet, director tehnic, P. Bouvier, director al rafinăriei şi M. Ionescu, procurist[51].

În Bilanţul societăţii încheiat la 31 decembrie 1935, valoarea investiţiilor mobiliare şi imobiliare era de 221.862.254 lei din care 144.961.083 lei amortizat.[52]

---

[49]. *Anuarul statistic al oraşului Bucureşti, 1924-1930*, anii XXX-XXXVI, Tipografia şi editura Leopold Geler, Bucureşti, 1931, p. 369.

[50] Philippe Marguerat, *Le 3rd Reich et le petrole roumain 1938-1940*, Institute Universitaire de Hautes Etudes Internationales, Geneva, 1977, p. 60.

[51]. SJAN Argeş, fond *Societatea Colombia,* dosar 1/1920-1942, f. 129, 132, 139, 141.

[52]. *Ibidem,* dosar 9/1931-1944, f. 58.

De-a lungul anilor, au fost acordate de societate dividende acţionarilor astfel:

1919-1920 = 20%
1921-1932 = 0%.
1933 = 5%.

1934 – 5% sau 25 lei brut/acţiune; în 1935 – 10% sau 50 lei brut (producţia s-a mărit, iar preţurile la export erau superioare cu 25% faţă de 1934), în 1936 – 10% sau 50 lei brut; în 1937 – 18% sau 90 lei brut, în 1938 – 5%, 1939-1942 = 6; 13,56; 8,45; 9,5%[53].

Perimarea cupoanelor de dividende era fixat la 5 ani. Acţiunile societăţii au fost cotate la Bursele din Bucureşti, Paris şi Anvers. Cursul lor la Bucureşti, in perioada 1927-1931, a fost de 1.700 lei, 1.500 lei, 700 lei şi 41 lei. Cotarea la Bursa din Bucureşti s-a făcut până la 1 iulie 1945.

La Paris, în septembrie 1932, cota unei acţiuni „Colombia" a fost de 77 franci francezi şi au fost cotate până la preluarea, în 1941, a majorităţii acţiunilor Societăţilor „Omnium International de Pétroles" şi „Colombia" de către societatea germană „Kontinentale Oel G.m.b.H." din Berlin.[54] În februarie 1939, valoarea unei acţiuni Colombia era de 91 franci francezi / acţiune sau 349,53 lei la un curs oficial de 3,83 lei / franc francez.[55]

Începând cu anul 1942, la Paris, acţiunile societăţii „Colombia" nu au mai fost cotate oficial ci în foaia Sindicatului General al Bancherilor la preţul de 61 franci acţiunea.

La data preluării de către societatea germană, Societatea „Colombia" poseda terenuri petroliere întinse în judeţul Prahova, mai ales la Moreni, Chiciura, Băicoi şi Ţintea; în judeţul Dâmboviţa la Gorgota, Bucşani şi Gura-Ocniţei (73% din producţia societăţii se obţinea de pe acest şantier); în judeţul Buzău, la Ceptura şi Arbănaşi.

De la 120 de sonde din care 62 in producţie, pe care societatea le deţinea în anul 1933, la începutul anului 1942 societatea deţinea 61 de sonde din care 58 productive şi trei în curs de săpare. Toate sondele societăţii erau legate prin conducte între ele precum şi cu rafinăria „Aquila" din Ploieşti cu Staţia de încărcare a societăţii din gara Băicoi, unde se găseau şi rezervoarele statului şi cu conducta de petrol înspre Giurgiu.

Lungimea totală a conductelor era de 150 km. Prin aceste conducte se transportau anual peste 500.000 tone produse petroliere fie ale societăţii fie ale altor societăţi. Mai deţinea 386 vagoane cisternă (163 proprii şi 223

[53]. *Ibidem*, dosar 1/1920-1942, f. 129-139.
[54]. *Ibidem*, f. 101.
[55]. *Ibidem*, dosar 2/1931-1941, f. 196.

închiriate) pentru transportul produselor petroliere de la rafinăria societăţii la Staţia de export din Constanţa.[56]

Încă din anul 1908, Colombia alături de societăţile Steaua Română, Româno-Americană şi Aurora, au pus bazele unei societăţi care să distribuie produsele petroliere la intern şi anume societatea Distribuţia. Şi după anul 1920, când la intervenţia Guvernului a fost spart monopolul acesteia, Colombia va rămâne în grupul de vânzare al societăţii Distribuţia.

Dacă până în octombrie 1941, conform statutelor, societatea se numea „Colombia" Societate Franco-Română de Petrol, din noiembrie societatea se va numi „Colombia" Societate Anonimă Română de Petrol.

În 23 martie 1939, se anunţă în şedinţa Consiliului de administraţie ţinută la Paris „sentimentele de profundă tristeţe" împărtăşite de întregul consiliu pentru decesul lui G. Ţeica care a fost preşedinte 5 ani şi s-a bucurat de o „înaltă şi unanimă stimă" fiind întotdeauna favorabil „unei fecunde colaborări franco-române". Tot acum se anunţă şi decesul prinţului Mavrocordat care după ce fusese timp îndelungat preşedintele societăţii Aquila Franco-Română a continuat să aducă şi în societatea Colombia „un spirit clar şi o mare experienţă în afaceri"[57].

Consiliul de Administraţie în fruntea căruia în 6 mai 1939 a fost ales V. Vâlcovici, iar vicepreşedinţi colonelul M. Andriot şi C. Brisson, va funcţiona până în 24 septembrie 1941 când, în urma demisiei lui C. Alimănişteanu, va rămâne în 6 administratori din care 3 români, aflaţi ţară şi 3 străini domiciliaţi în Franţa. Deoarece consiliul nu se putea întruni conform statutului, în baza art. 4 din legea cuprinzând unele măsuri excepţionale pentru funcţionarea societăţilor anonime, având acţionari în străinătate, cooptează ca membru al său pe Otto Gramsch cu domiciliul în Bucureşti[58].

Luând act de telegrama înregistrată la nr. 20.474 din 19.09.1941 a societăţii „Omnium Francais de Petroles" prin care aceasta anunţa demisiile lui M. Andriot, A. Brisson şi E. Mercier, vor fi înlocuiţi membri demisionaţi în Consiliu cu dr. Ernest Rudolf Fischer, director Hans Brockhaus şi director Karl Blessing.

În data de 31 octombrie 1941 se constituie noul consiliu de administraţie al societăţii format din:

- ***Eugen Savu***, preşedinte şi administrator-delegat;
- ***H. Brochhaus***, vicepreşedinte;
- ***E. R. Fischer***, vicepreşedinte;

[56]. *Ibidem*, dosar 9/1931-1944, f. 13.
[57]. *Ibidem*, dosar 1/1920-1942, f. 168.
[58]. *Ibidem*, f. 187.

- ***O. Gramsch***, administrator-delegat.
- ***Victor Antomescu, N. Hiott, Victor Vâlcovici, K. Blessing, Grigore Carp, André Brisson, C. Alimănişteanu*** – membrii.
- ing. ***Th. Ficşinescu,*** director general;
- ing. ***I. Sutzu*** şi ing. ***Emil Ionescu*** , directori;
- ing. ***Grigore Ioachim,*** procurist.[59]

Se observă că reprezentanţii germani din noul Consiliu de Administraţie au lucrat cot la cot cu exponenţii capitalurilor româneşti şi ai partidelor istorice printre care Eugen Savu, N. Hiot, Victor Antonescu, Grigore Carp, etc.

Capitalul societăţii de 380.000.000 lei a fost împărţit în 760.000 acţiuni a câte 500 lei fiecare. Producţia de ţiţei, în tone, obţinută în anii 1920-1937, precum şi numărul metrilor foraţi tot în aceeaşi perioadă, au fost următoarele:[60]

| ***Anul*** | ***Producţia obţinută/tone*** | ***Metri foraţi*** |
|---|---|---|
| 1920 | 12.918 | 941 |
| 1921 | 106.720 | 8.750 |
| 1922 | 219.860 | 10.375 |
| 1923 | 171.488 | 11.516 |
| 1924 | 314.905 | 10.421 |
| 1925 | 305.678 | 4.356 |
| 1926 | 318.530 | 7.884 |
| 1927 | 286.716 | 10.813 |
| 1928 | 333.345 | 16.909 |
| 1929 | 436.772 | 15.104 |
| 1930 | 727.458 | 18.456 |
| 1931 | 431.579 | 22.052 |
| 1932 | 422.138 | 20.088 |
| 1933 | 599.050 | 24.487 |
| 1934 | 585.193 | 16.497 |
| 1935 | 436.772 | 15.104 |
| 1936 | 727.458 | - |
| 1937 | 429.915 | - |

La 01.01.1923, pe şantierele societăţii de la Runcu, Băicoi, Ţintea, Moreni, Copăceni, Buştenari, Chiciura, Mislişoara, Gropi, Stejar, Cricov şi

[59]. *Ibidem*, dosar 9/1931-1944, f. 11.
[60]. *Ibidem*. f. 13.

Ţuicani, funcţionau un număr de 63 de sonde din care 39 dădeau o producţie de 10.134 tone lunar[61].

Începând cu anul 1937, producţia de petrol a României a intrat într-un declin care va continua până în 1940. De la o producţie de 8.394.000 tone în 1936, se vor obţine în 1937, 7.153.000 tone, în 1938 – 6.110.000 tone, iar în 1939 – 6.250.000 tone. Câmpurile petrolifere cele mai producţie rămâneau Gura Ocniţei cu 1.448.000 tone în 1938, Ţintea cu 1.100.000 tone în 1939 şi Moreni cu 903.000 în 1938.

La ritmul în care se exploata, mulţi specialişti considerau că în 7-8 ani, zăcămintele de ţiţei se vor epuiza. La rândul lor, marile societăţi ezitau să foreze alte sonde pentru care trebuiau să facă sacrificii de zeci de milioane de lei fără a obţine nici un rezultat. Ca urmare, noile sonde erau deschise tot în vechile şantiere unde producţia începuse să scadă şi rar se mai ajungea la 10 vagoane pe zi. Din cele 48 de rafinării existente în ţară erau în activitate doar o treime. Marile rafinării, Astra, Steaua, Concordia, Româno-Americană, Colombia etc. reprezentau doar 84% din capacitatea totală dar ele nu lucrau decât 70% din capacitate. Producţia de ţiţei pe care au rafinat-o în 1939 a fost de 5.570.000 tone din care s-a obţinut în special benzină, petrol lampant, motorină etc. La 1 ianuarie 1938, Colombia ocupa locul 7 în ceea ce priveşte producţia obţinută de la înfiinţarea societăţii precum şi forajul total realizat. Astfel, Colombia avea o producţie de la înfiinţare de 5.158.462 tone reprezentând 4,82% şi săpase 230.528 metri, respectiv 5,12% din totalul celor 4.500.000 metri săpaţi în România[62]. Tendinţa fiecărei societăţi era de a-şi asigura terenuri de exploatare în condiţii cât mai economice evitând risipa forajelor, în jurul punctelor ce puteau fi exploatate prin sonde cât mai puţine.

Declinul în producţia obţinută s-a observat şi la principalele societăţi cu capital francez: „Steaua Română" şi „Colombia" care începând după 1936 „nu erau mai mult decât nişte producători mijlocii" fără mare importanţă şi influenţă pe piaţa mondială. Aceste societăţi vor fi eclipsate de filialele marilor trusturi care obţineau producţii enorme în alte zone ale globului, ca urmare, acţionarii  îşi doreau să înceapă retragerea treptată a investiţiilor lor. Inclusiv Ernest Mercier, care conducea ca preşedinte Compagnie Francaise de Petroles (va demisiona în 1940) şi Steaua Française nu îşi ascundea, începând din 1937, părerea că trebuie retraşi câţi mai mulţi bani din România, dar fără să se angajeze alte sume în capitalul acestor societăţi. Profitul real era negativ, dividendele nu se mai acordau,

[61] *Analele Minelor din România*, an VI, nr. 2, februarie 1923, p. 195.
[62] Mihail Pizanty, *Aria exploatării petrolifere în România – Conferinţa ţinută în 19 iulie 1938*, Tiparul Cartea Românească, Bucureşti, 1938, p. 23.

iar măsurile luate de B.N.R. în problema devizelor va face din această bancă un duşman al societăţilor străine. Totul se datora faptului că începând cu anii 1920, societăţile petroliere au primit privilegiat dispense de foraj, nu s-au făcut suficiente explorări în perimetrele primite sau cumpărate, s-a trecut la o extracţie vertiginoasă şi s-au neglijat investiţiile în achiziţionări de terenuri noi şi ameliorarea rafinajului. Doar valorificarea derivatelor de petrol mai scotea şi echilibra societăţile în condiţiile scăderii permanente a producţiei.

Nu este mai puţin adevărat că valoarea totală a impozitelor pe care le plăteau societăţile statului se ridicau la peste 70% procent care nu exista în nicio altă ţară producătoare de petrol. Din păcate, veniturile realizate de stat nu au fost canalizate spre dezvoltare şi modernizare aşa cum s-ar fi putut dar de acest lucru nu pot fi acuzate societăţile petroliere ci statul român.

În 20 aprilie 1937, Consiliul de administraţie era îngrijorat de noua lege a minelor care „dezavantaja societatea în raport cu societăţile cu capitaluri naţionale", mai ales că se retrăgeau „beneficiile acordate la explorarea terenurilor". Ca urmare, se considera „dificil de angaja sume importante în prospecţiuni de terenuri, cu aşa slabe şanse de a obţine o remuneraţie". Situaţia era foarte îngrijorătoare pentru societate deoarece producţia scăzuse cu 18% faţă de 1936, iar cheltuielile, taxele şi impozitele se măreau constant[63].

În baza acordului franco-român in 5 mai 1936, Consiliul de administraţie a hotărât în 28 mai 1937 să expedieze câte 200 de vagoane de ţiţei pe lună, între 1 mai 1937 şi 30 aprilie 1938, în contul redevenţelor pe care societatea „Petrofina Francaise" le avea de primit de la statul român.

În decembrie 1937, Consiliul de administraţie hotăra acordarea unui dividend de 18% sau 74,32 lei brut per acţiune. BNR neaprobând decontul de plăţi s-a luat hotărârea a se cere aprobare BNR pentru un acont de 5% din capital sau 19.000.000 lei şi autorizaţia BNR de a vinde 4.808 acţiuni „Steaua Francaise" a căror curs era de 335 franci francezi per acţiune pentru a se realiza un 1.600.000 franci francezi sau aproximativ 7.500.000 lei. Diferenţa de 30.000.000 lei urma să fie acoperită printr-un împrumut de devize din străinătate ce urma să fie aprobat de BNR.

Din anul 1939, producţia şi activitatea de foraj a avut mult de suferit pentru Societatea „Colombia" faţă de producţia generală a industriei române de petrol care a avut o urcare mai însemnată. Conform ziarului elveţian „National Zeitung" din 2 mai 1939, producţia societăţii s-a ridicat la 429.912 tone.

---

[63]. SJAN Argeş, fond *Societatea Colombia*, dosar 1/1920-1942, f. 152.

Concurenţa mondială privitoare la preţuri era covârşitoare, din cauza impozitelor şi taxelor exagerate care apăsau asupra producţiei societăţii. Datorită politicii Ministerului Industriei şi Comerţului apoi al Ministerului Economiei Naţionale, societatea şi-a abandonat încet, încet, pieţele sale din Europa Centrală pentru a trimite producţia obţinută în ţările cu devize forte.

Progresiv, s-au redus vânzările astfel că schimbarea politicii de export a adus sacrificii importante care au determinat ca încă din anul 1935 să întâmpine numeroase dificultăţi din partea autorităţilor române, în special a Băncii Naţionale care dirija exportul spre ţările cu devize libere în schimbul unor premieri efectuate în lei.[64]

Producţia de gazolină obţinută de societate în perioada 1931 – iunie 1944 a fost de:

| ***Anul*** | ***Producţia obţinută/tone*** |
|---|---|
| 1931 | 3.960 |
| 1932 | 5.640 |
| 1933 | 9.530 |
| 1934 | 11.682 |
| 1935 | 15.545 |
| 1936 | 18.506 |
| 1937 | 22.303 |
| 1938 | 21.125 |
| 1939 | 17.009 |
| 1940 | 15.805 |
| 1941 | 11.211 |
| 1942 | 10.108 |
| 1943 | 9.051 |
| Iunie 1944 | 3.358 |

Sistemul de gazolinare folosit era absorbţia cu cărbune activ[65].

Deoarece la rafinăria din Ploieşti, vechea instalaţie de cracare devenise insuficientă din punct de vedere al calităţii produselor obţinute şi al cantităţilor care se puteau prelucra, în 27.01.1936, Consiliul de administraţie propune cumpărarea unei instalaţii noi de tip Dubbs, modernă care să facă faţă unei producţii de 600-700 tone zilnic şi care costa 150.000.000 lei. A trebuit să se obţină avizul de la Ministerul de Industrie şi Comerţ şi autorizaţia BNR pentru transferul devizelor. Comanda

[64]. *Ibidem*, dosar 7/1928-1939, f. 74.
[65] Ibidem, dosar 2/1943-1947, f.n.

instalaţiei a fost făcută tot la renumita firmă americană „Universal Oil Product" din Chicago, Illinois.

După finalizarea lucrărilor în anul 1938 prin montarea unei instalaţii noi de cracare (o baterie Winkler–Koch şi o instalaţie de cracare Dubbs), rafinăria „Aquila" din Ploieşti va avea o capacitate de prelucrare anuală de 540.000 tone.[66] Cu toate acestea, capacitatea reală de prelucrare era mult inferioară celei declarate. Astfel, în 1937, deşi capacitatea de cracare era de 36.000 tone, s-au prelucrat prin cracare doar 5.200 tone.[67] În 20 noiembrie 1939, inginerul M. Delage a obţinut din partea societăţii Concordia autorizaţia de a vizita şi de a urmări timp de 5-6 zile activitatea rafinăriei Vega în vederea studierii instalaţiilor pe care Colombia nu le avea încă[68].

Între ani 1931-1941, s-au prelucrat în rafinăria următoarele cantităţi:[69]

| ***Anul*** | ***Cantităţi prelucrate / tone*** |
|---|---|
| 1931 | 258.850 |
| 1932 | 265.928 |
| 1933 | 316.000 |
| 1934 | 322.254 |
| 1935 | 371.156 |
| 1936 | 476.066 |
| 1937 | 387.952 |
| 1938 | 385.620 |
| 1939 | 401.253 |
| 1940 | 395.902 |
| 1941 | 317.507 |

În afară de propria sa producţie, societatea mai putea prelucra cantităţi mari de ţiţei cumpărat. În baza unui contract încheiat cu Societatea „Foraky Românească" a preluat spre prelucrare şi vânzare o parte din producţia acesteia.

Capacitatea de stocare a rafinăriei era de 8.500 tone gazolină; 3.700 tone white-spirit; 3.400 tone gaz-oil; 4.400 tone kerosen; 24.500 tone ţiţei şi 16.000 tone ulei. Produsele obţinute de rafinărie erau benzine, petrol, motorină, păcură, cocs, white-spirit. Calităţile au fost ameliorate progresiv, produsele putând rivaliza cu cele străine.

---

[66] *Ibidem,* dosar 9/1931-1944, f. 72.
[67] "Monitorul Petrolului Român", nr. 4, anul 1938, p. 231-235.
[68] S.J.A.N. Argeş, fond *Societatea Concordia*, dosar 185/1939, f. 39.
[69] Idem, fond *Societatea Colombia*, dosar 9/1931-1944, f. 14.

În anul 1941, rafinăria prelucra aproximativ 100 vagoane pe zi care reprezenta producţia medie zilnică după scăderea redevenţelor şi a impozitelor miniere datorate de societate statului şi particularilor. În ordine, se prelucrau benzine cu cifre octanice diferite (până la 60,70) în proporţie de 38,83%, păcură 23,06%, motorină 12,96%, petrol 12,27%, cocs 2,52%, white spirit 0,06% şi gaze 0,30%[70]. Un vagon de ţiţei prelucrat avea o valoare de 10.827 lei, în timp ce preţul stabilit la extern conform Monitorului Petrolului Român era de 13.355 lei. Ca urmare, societatea suporta o pierdere de 2528 lei la fiecare vagon care se exporta. La intern, preţurile fiind mai mari, respectiv 15.500 lei/vagon, pierderile se ridicau la 4763 lei/vagon.

Deoarece, după 1 septembrie 1939, interesele statelor beligerante puteau cere o intervenţie bruscă pentru distrugerea surselor de producţie petrolieră, în special ale exploatărilor şi instalaţiilor de prelucrare a petrolului a fost necesară o întărire şi o coordonare a măsurilor şi a activităţilor organelor de pază în regiunile petroliere[71]. Din ordinul generalului Ion Antonescu nr. 291 din 5.06.1941, şantierele şi rafinăriile erau păzite de către unităţi de jandarmi pentru care societăţile petroliere nu plăteau nimic cu excepţia societăţilor Creditul Minier şi Concordia care au acceptat să plătească întreţinerea jandarmilor[72].

În iunie 1939 pentru paza instalaţiilor societăţii s-au repartizat un număr de 200 jandarmi care formau trei schimburi cu câte 70 jandarmi pe schimb[73].

La fel ca şi celelalte societăţi petroliere şi Colombia a constituit „echipe de vigilenţă" care să intervină imediat pentru localizarea incendiilor, evacuarea răniţilor şi diminuarea pierderilor materiale. La schelele de producţie s-au înfiinţat echipe de alarmare, stingerea luminilor şi camuflaj, adăpostire, pompieri, poliţie şi control, înlăturarea bombelor incendiare neexplodate. Pentru a oferi condiţii de siguranţă lucrătorilor pe timpul atacurilor aeriene s-au construit adăposturi betonate pentru personal. În cazul alarmelor aeriene, personalul de serviciu era nevoit să rămână la post pentru manevrarea instalaţiilor, ceilalţi se puteau adăposti în aceste adăposturi şi tranşee construite special. În iulie 1939 s-au primit de la societatea Sarogaz pentru toate şantierele societăţii un număr de 1635 măşti de gaze cu filtu care au fost depozitate la Moreni cu etichete şi numele

[70]. *Ibidem*, dosar 62/1938-1941, f. 57.
[71]. Centrul de Studii şi Păstrare a Arhivelor Militare Istorice Piteşti (în continuare CSPAMI Piteşti), fond *Marele Stat Major, Secţia a III-a Operaţii*, dosar 1877/1940-1941, f. 1.
[72] SJAN Arges, fond *Societatea Colombia*, dosar 15/1940-1941, f.n.
[73] Ibidem, dosar 24/1937-1939, f.n.

fiecărui lucrător. De asemenea, pentru echipele care lucrau în condiţii speciale s-au comandat şi adus costume de iperită.

În perioada 23 august 1941 şi 23 august 1944 au existat şi funcţionat servicii de Apărare Pasivă bine organizate cu echipe sanitare, de dezinfecţie, de cercetare gaze, dotate cu uniforme şi măşti de gaze. Formaţiunile de Apărare Pasivă au fost organizate în mod militar şi cuprindeau echipe de incendii, de noapte, de cercetaşi, de dezinfectare, de alarmă, de control şi disciplină în adăposturi, sanitare. Periodic se ţineau cursuri şi aveau loc exerciţii cu toate categoriile de lucrători despre războiul aerian, efectele acestuia şi rolul apărării pasive.

La rafinăria Aquila, s-au înfiinţat 15 formaţiuni de Apărare Pasivă încadrate cu lucrători care au făcut cursuri de pregătire, instruire şi exerciţii şi alte măsuri de ordin tehnic. În cadrul formaţiunilor activau lucrători ce munceau în schimburi dar şi lucrători care erau obligaţi să doarmă nopţile în rafinărie. Pentru aceştia s-a înfiinţat un dormitor dotat cu paturi, saltele, cearceafuri şi pături care însă va fi distrus în bombardamentele de la 1 august 1943. Cei ce activau noaptea primeau câte 100 lei de noapte, precum şi masă gratuită, iar cei din schimburi nu primeau nimic. În noiembrie 1945 când s-a pus problema plăţii membrilor ce au activat în formaţiunile de apărare pasivă, direcţia societăţii a hotărât ca perioada pentru care acordau sumele de bani să fie socotită între 23 august 1941 şi 1 august 1943, deoarece apoi rafinăria fiind bombardată nu a mai activat iar domeniul apărării pasive a încetat. Ca urmare, s-au hotărât acordarea unor despăgubiri de 2000 lei lunar sau 60.000 lei pe tot timpul celor trei ani. Lucrătorii care au fost detaşaţi la rafinăria Standard şi au activat în formaţiuni de apărare pasivă au primit câte 20.000 lei. Tot direcţia hotărâse că de la 1 mai 1944 când se dădea alarma aeriană, toţi salariaţii erau obligaţi să părăsească rafinăria[74].

Conform hotărârii direcţiei societăţii în 1945 s-au plătit sumele cuvenite lucrătorilor pentru o perioadă mai lungă, respectiv 23 august 1941 – 23 august 1944, la 173 salariaţi care primeau câte 2000 lei lunar, iar pentru perioada 23 august 1941 – 1 august 1943, 9 maiştri, 12 focari şi 87 de salariaţi trimişi la rafinăria Standard care primeau câte 20.000 lei fiecare[75].

În jurul rezervoarelor cu produse petroliere s-au construit ziduri de cărămidă sau beton pentru a asigura protecţia lor împotriva efectului de suflu şi a schijelor, iar instalaţiile au fost compartimentate prin ziduri de

[74] SJAN Argeş, fond *Societatea Colombia*, dosar 114/1943-1945, f. 15-16.
[75] Ibidem, dosar 114/1943-1945, f. 19-20.

protecţie de până la 10 m înălţime. S-au montat la toate rezervoarele conducte pentru introdus spumă mecanică, s-au montat hidranţi care au fost marcaţi, s-au montat trei generatoare de spumă fixe cu aer şi apă „minimax", s-au adus cantităţi suficiente de sapogen, s-au construit diguri suplimentare din pământ şi s-au mărit numărul grămezilor de nisip prevăzute cu roabe. Sub îndrumarea inginerului german Stiegman de la Misiunea Militară Germană s-au întărit clădirile industriale care au fost vopsite şi cu culoare de camuflaj, s-au făcut adăposturi AP, iar pe şantiere s-au îmbrăcat cu scânduri turlele de la sonde pentru a nu se vedea lumina.

În timpul bombardamentelor era obligatoriu oprirea pompărilor intense, inclusiv primirile de ţiţei de la schele, iar ventilele, în parcurile de rezervoare şi pe traseu se închideau pentru a limita extinderea incendiilor.

La Ploieşti, alarma aeriană se dădea cu ajutorul sistemului principal de alarmă format din 10 sirene electrice existente la rafinăriile din oraş, inclusiv la Aquila, toate fiind conectate la Centrala de Alarmare municipală Ploieşti care funcţiona din august 1941. Acelaşi sistem de alarmare prin sirene exista şi pe şantierele de lucru ale societăţii care intrau în funcţiune la apariţia avioanelor de bombardament.

Primul bombardament al rafinăriilor din Ploieşti în care a fost afectată uşor şi rafinăria Aquila a fost în septembrie 1941 de către aviaţia rusă care a bombardat rafinăria Româno-Americană, găurind un rezervor. Rezervorul societăţii Colombia aflat în vecinătate, la 120 metri nu a suferit stricăciuni, dar a fost distrus gardul de separare între societăţi şi geamurile de la clădiri[76].

La Staţia de Export Constanţa – Medeea care cuprindea 5 rezervoare cu o capacitate de 10.547 tone de produse albe şi 4 rezervoare cu o capacitate de 9.469 tone de negre s-a înfiinţat un Serviciu de Pază şi Siguranţă după ce paza fusese asigurată până în 8 noiembrie 1940 de o gardă militară compusă din soldaţii Regimentului 31 Infanterie. Alarmarea salariaţilor se făcea prin sirene de timp Siemens montate în oraşul Constanţa pentru care societatea Colombia a plătit partea ei, respectiv 250.000 lei. A deţinut două autoturisme pentru deplasarea personalului de conducere dar care au fost rechiziţionate de autorităţile militare. Staţia avea un personal de 62 lucrători.

Serviciul s-a ocupat imediat de supravegherea celor care lucrau la camuflarea rezervoarelor societăţii, reparaţii la clădiri, construcţii de drumuri, dar şi cu urmărirea personalului şi a stării acestuia, care era tot mai îngrijorat de scumpirea vieţii şi aşteptau „cu multă nădejde" un spor de

[76] Ibidem, dosar 54/1941, f.n.

leafă sau ajutor ca cel obţinut de lucrătorii de la alte societăţi[77]. În luna aprilie 1943, o parte din muncitori care preferau gratificaţii în loc de sporuri au instigat restul muncitorilor care s-au manifestat „prin refuzul de a consuma ouăle roşii oferite gratuit la cantină". Acest caz a fost anchetat de Corpul de Jandarmi Pază Petroliferă care au înaintat Siguranţei cinci lucrători consideraţi instigatori[78]. Lipsa de îmbrăcăminte şi încălţăminte la personalul inferior era foarte mare din cauza salarizării mici ei neputându-şi procura din comerţ aceste articole la preţuri oficiale. Nemulţumirile persistau mai ales că alte societăţi petroliere procurau pentru salariaţii lor aceste articole la preţuri convenabile[79].

În data de 11 iunie 1944, staţia de export a fost bombardată de aviaţia inamică fiind distruse liniile de garaj 2 şi 3 pe o lungime de 100 metri de două bombe; au fost distruse rezervoarele 3, 4, 7, 8, 10, 13, 14 şi 17; au fost avariate rezervoarele 2, 6, 9 şi 12; a fost distrusă instalaţia electrică şi de telefon pe o lungime de 2 km, reţeaua de conducte a rezervoarelor distruse pe o lungime de 200 metri, conductele de apă pentru incendiu distruse pe o lungime de 200 metri, locuinţe personal, birouri, ateliere şi au fost distruse 154 tone benzină de turism, proprietatea Marinei Regale Române[80].

Tot în cadrul Apărării Pasive au fost întocmite tabele cu personalul care făcea parte din serviciile de informaţii, de pază şi siguranţă, de intervenţii în caz de sabotaj şi grevă şi cei care constituiau pichetele de incendii. Pentru nevoile societăţii (Direcţia generală şi Serviciile tehnic, contencios, administrativ, materiale, geologic, aprovizionare), societatea avea la dispoziţie 5 automobile care se deplasau zilnic din Bucureşti la şantierele societăţii din Prahova, Dâmboviţa, Buzău, Bacău şi Arad. Dacă în luna mai 1940 societatea deţinea 20 de autovehicule deservite de 22 de şoferi, în perioada 1.06.1940-31.01.1941 au fost rechiziţionate, pentru nevoile armatei şi apărării civile, 15 dintre ele, mai rămânând doar cele cinci amintite.

Cu toate intervenţiile, patru din acestea au fost rechiziţionate pentru nevoile Apărării Pasive. Prin aceste rechiziţii, conducerea societăţii nu mai avea posibilitate ca în cazurile de alarmă sau bombardament aerian să se deplaseze în localităţile bombardate sau să-şi evacueze serviciile sau personalul în caz de nevoie. Pe şantierele societăţii funcţionau trei trolii acţionate cu aburi şi cu motor termic pentru adâncimi de peste 2000 metri

[77] Ibidem, dosar 96/1943, f. 6.
[78] Ibidem, f. 39.
[79] Ibidem, f. 59.
[80] Ibidem, dosar 71/1942-1944, f. 163-164.

şi un troliu acţionat cu aburi pentru adâncimea de până la 2000 metri. Acesta era incomplet deoarece nu avea baterie de cazane şi pompe. Pentru forarea a aproximativ a 20.000 metri şi o producţie cât mai mare era nevoie însă de materiale necesare pentru tubaj, prăjini de foraj şi mijloace de transport. Producţia maximă a şantierelor era de 120 vagoane pe zi, din care 85 vagoane erau produse de sondele proprii, iar 35 vagoane produse de sondele din convenţii operate de societate sau de alţi parteneri.

În martie 1943, adresându-se Inspectoratului General al Muncii Prahova se arăta că în caz de necesitate urmau să fie evacuaţi un număr de 389 copii ai salariaţilor cu vârste între 7 şi 16 ani. În conformitate cu ordinul apărării antiaeriene cu nr. 427/1942, toate societăţile cu peste 200 de lucrători au fost obligate să înfiinţeze de urgenţă câte un post de radio permanent. Colombia a procurat un astfel de aparat pentru regiunea Moreni urmând să mai achiziţioneze şi pentru celelalte.

Pentru adăpostul personalului, la sediul societăţii din strada Romană nr. 10 a fost amenajat un spaţiu cu o capacitate de 45 de persoane pentru personalul societăţii, iar pentru schela Ţintea, formaţiunile de apărare pasivă care urmau să lucreze sub bombardament au fost dotate cu 100 de căşti noi de oţel[81].

Pentru Colombia, atacul aerian de la 1 august 1943, acea „duminică neagră", cum este cunoscută în istorie a lăsat efecte dezastruoase. Rafinăria a fost bombardată în acea duminică de formaţiuni de bombardiere americane din grupurile 98 şi 44[82]. Rafinăria Aquila era situată la periferia oraşului Ploieşti, după bariera Sudului, între Triaj şi Gara de Vest, întinzându-se pe o suprafaţă de 39,15 ha putând să prelucreze 500.000 tone de ţiţei anual. Numărul total al lucrătorilor era de 420 din care 369 lucrau în timpul zilei, program 8.00-23.00, iar restul pe timp de noapte. Lucrările de Apărare Pasivă au fost executate în conformitate cu cerinţele inginerilor germani Dieting şi Niess şi cu aprobarea directorului general Ficşinescu. Suprafaţa totală a rezervoarelor era de 8708 mp şi s-au luat toate măsurile de intervenţie cât mai rapidă cu grupe de Apărare Pasivă care lucrau pe rând 7 zile şi 7 nopţi, respectiv 24 de ore în continuu. Grupele erau formate din telefonişti, biciclişti, pompieri, sanitari, în total 34 de oameni. Se contruiseră tranşee şi adăposturi pentru personalul rafinăriei şi încăperi pentru grupele de Apărare Pasivă.

Rafinăria era compusă dintr-un grup de instalaţii principale moderne de tip „Winckler Koch" construite în intervalul 1931-1939 şi constând

[81] Ibidem, dosar 96/1943, f.n.
[82] Andrei Căpuşan, *1 August 1943. Bombardamentul american asupra rafinăriilor de la Ploieşti* în "Historia", an XII, nr. 127, iulie 2012, p. 58.

dintr-un Pipe-still construit în 1931, o instalaţie de cracare şi instalaţie pentru cocs din 1938 şi o instalaţie pentru stabilizarea benzinelor din 1939. Existau instalaţii secundare constând din staţie de etilare modernă construită în anii 1940-1941 cu o capacitate de 500 tone pe zi, o uzină de brichetare a cocsului construită în 1934 cu o capacitate de 50 tone pe zi şi o instalaţie de rafinare cu agitatoare obişnuite. Existau instalaţii de forţă şi anexe, laborator modern, staţii de pompe abur, rampă de încărcare pentru 1500 tone pe zi, 65 rezervoare de depozit cu o capacitate de 7400 vagoane, 60 km diferite conducte între instalaţii, 5,4 km linie de garaj, instalaţie de gaze, birouri, magazii, vehicule, colonie de locuinţe, şosele asfaltate pentru acces, garduri în proporţie de 90% noi[83].

Bombardamentele au lovit în primul rând grupul de instalaţii „Winkler-Koch", magaziile de materiale, 19 locuinţe din colonie, iar în al doilea rând parcul de rezervoare şi atelierele şi mai puţin aproape toate instalaţiile şi construcţiile rafinăriei, astfel încât rafinăria va fi pusă în imposibilitate de a continua să funcţioneze până în august 1944. Ca urmare, a adresei Ministerului Economiei Naţionale nr. 253 din 15 septembrie 1943, Comisia Tehnică a societăţii compusă din ing. St. Lăzărescu, dr. F. Ringer şi dr. M. Hübner a întocmit formularele de evaluare a pagubelor produse de bombardament şi a cheltuielilor necesare pentru reparaţii. Astfel s-au stabilit în 6 octombrie 1943 valoarea pagubelor care au fost recalculate în 29 decembrie 1943 şi care se ridicau la suma de 877.000.000 lei. Pentru refacere era necesară suma de 861.000.000 lei. În prima evaluare nu fuseseră cuprinse materialele din magazii, îmbrăcămintea din rafinării şi mobilierul din locuinţele inginerilor şi funcţionarilor. Au ars produse petroliere şi anume: ţiţei, benzine, păcură, cocs, acizi, motorină, petrol, reziduuri în valoare de 20.371.633 lei[84]. Imediat după bombardament s-au luat măsuri pentru refacerea obiectivelor distruse, în primul rând a instalaţiei de cracare-stabilizare care era vitală pentru societate, dar şi instalaţiile de rafinare şi etilare. Ca urmare, s-au făcut comenzi în străinătate la firma germană Wurm, inclusiv pentru izolaţii şi rezervoare de rezervă, dar care după evenimentele de la 23 august 1944, au încetat livrările, după ce expediaseră doar trei vagoane la Ploieşti. Aceste comenzi vor fi transferate la Uzinele Metalurgice Concordia cu plata unei sume de 200.000.000 lei lunar.

Rafinăria va fi pusă în stare de funcţiune la 9 iulie 1944 şi bombardată în aceeaşi zi şi scoasă din funcţiune. La 26 iulie a fost pusă din

[83] SJAN Arges, fond Societatea Colombia, dosar 13/1943, f. 1-2.
[84] Ibidem, dosar 13/1943, f. 2; dosar 8/1943, f. 1-2.

nou în funcţiune cu o capacitate de prelucrare redusă, existând pericolul ca din ordinul Ministerului Economiei Naţionale, rafinăriile cu instalaţiile de cracare care nu funcţionau să fie închise, cum s-a procedat cu rafinăriile Xenia şi Dacia[85]. La 31 iulie a fost bombardată de aviaţie şi la 3 august, după reparare a început prelucrarea, în primele două zile cu capacitate redusă, apoi cu o capacitate normală. În 17 august 1944 a suferit un nou bombardament de aviaţie care a scos-o din funcţiune până la 23 august 1944. La 23 august, fiind pusă în funcţiune a mers până în ziua de 24 când a fost bombardată, de data aceasta de germani în urma luptelor terestre ce au avut loc la Ploieşti. La 9 septembrie a fost pusă din nou în funcţiune începând să lucreze cu o capacitate aproape de normal[86]. În total a fost bombardată de cinci ori. În 2 august 1944, la cererea Serviciului M.O.N.T., serviciul Tehnic- Rafinărie comunica că „procentul aproximativ al distrugerilor suferite de rafinărie cu ocazia bombardamentelor aeriene îl apreciem la circa 35%”[87].

Instalaţia Pipe-Still (modernă şi de timp unic în România) a fost refăcută într-un mod rudimentar cu concursul echipelor de lucru germane şi repusă în funcţiune la 26 iulie 1944, funcţionând cu întreruperi şi prelucrare redusă din cauza bombardamentelor. Ca ajutor financiar din totalul de 408.961.297 lei necesari refacerii întregii rafinării s-au acordat ajutoare de la C.A.F.A. în valoare de 250.000.000 lei, iar de la Ministerul Economiei Naţionale 50.000.000 lei. Pentru accelerarea lucrărilor erau necesare restul de fonduri, 6 vagoane marfă pentru transport precum şi echipe de lucru date de armată. Înainte de 23 august 1944, pentru refacerea rafinăriei au fost date echipe germane de lucru şi circa 100 de concentraţi din partea armatei române cărora li se asigura cazare şi hrana necesară.

Din cauza încetării activităţii la 1 august 1943, ţiţeiul societăţii din ordinul Ministerului Economiei Naţionale a fost dat spre prelucrare rafinăriei „Standard” a societăţii Petrol Block care fusese şi ea oprită din cauza lipsei de ţiţei. Pentru ca rafinăria Standard să-şi poată reîncepe activitatea, societatea Colombia, conform cererii societăţii Petrol Block din 2 august 1943 a detaşat un număr de 175 de salariaţi ai rafinăriei Aquila, ingineri, funcţionari, laboranţi, muncitori calificaţi şi necalificaţi[88]. Conform convenţiei încheiate, atunci când se relua activitatea rafinăriei Aquila, salariaţii urmau să fie înapoiaţi. Acest lucru fiind confirmat şi de decizia 222.201 din 1944 a Subsecretariatului de Stat al Comerţului şi

[85] Ibidem, dosar 2/1943-1947, f.n.
[86] Ibidem, dosar 2/1943-1947, f.n.
[87] Ibidem, dosar 71/1942-1944, f. 165.
[88] Ibidem, dosar 88/1943-1945, f. 22.

Industriei publicată în „Monitorul Oficial” nr. 48 din 26 februarie 1944. Cu toate că rafinăria Aquila a fost repornită în iulie 1944 cu mari riscuri din cauza lipsei personalului calificat, societatea Petrol Block (care prelucra din ordin, ţiţei şi pentru alte societăţi cu rafinării închise), va tergiversa retransferarea salariaţilor care vor reveni abia în noiembrie 1944, după foarte multe presiuni. Nemulţumirea societăţii Colombia a constat în faptul că societatea Petrol Block a înapoiat persoane „doar pentru a arăta că au răspuns nevoilor societăţii şi pentru a scăpa de personalul de la serviciile care erau cu schemele complete sau în orice caz de care se puteau dispensa fără a perturba activitatea serviciilor lor”[89].

În 9 august 1943, capacitatea totală de depozitarea a ţiţeiului, în vagoane, pe şantierele societăţii era de 2520 vagoane. Cea mai mare capacitate o avea şantierul Ţintea cu 1135 vagoane, Moreni cu 930 vagoane, Adânca cu 178 vagoane, Gura Ocniţei cu 117, Bucşani cu 90 vagoane şi Valea Voievozilor cu 70 vagoane. Capacitatea de depozitare a rafinăriei (ţiţei, benzină, petrol, motorină, păcură etc.) era de 52.181 m.c. După bombardamentul de la 1 august 1943 la schele au mai rămas un total de 17.920 tone diverse produse petroliere, iar în rafinărie 10.564 tone, arzând în urma bombelor 5.523 tone[90]. Pe perioada bombardamentelor, sondele în producţie şi instalaţiile de la: Moreni (12), Gura Ocniţei (21), Bucşani (10), Ţintea (34), Arbănaşi (3), au fost oprite parţial şi temporar, cu toate că nu au existat stricăciuni. Personalul care rămăsese disponibil a fost întrebuinţat la supravegherea, repararea şi paza sondelor şi instalaţiilor oprite.

Conducerea societăţii adresa o circulară în 13 aprilie 1944 întregului personal că îşi va continua activitatea la Bucureşti atâta timp cât va fi posibil, iar atunci când nu va mai fi „cu putinţă, birourile vor fi mutate într-o localitate din apropierea Braşovului, după împrejurări”[91]. Pentru a înlesni salariaţilor săi din Bucureşti punerea la adăpost a unei părţi din avutul lor se dorea organizarea unui transport în comun la una din schele izolate şi adăpostirea într-o clădire păzită a unor cantităţi de până la 100 Kg de bagaje pentru fiecare salariat, în colete bine închise, fără mobile. Societatea anunţa că nu va avea nicio răspundere pentru pagubele pe care eventual unii salariaţi le-ar fi putut avea. În circulara din 29 februarie 1944 se aducea la cunoştinţa tuturor serviciilor că lăzile cu arhivă care urmau să fie evacuate vor fi marcate „cu o dungă diagonală de la stânga sus spre dreapta jos, de o lăţime de aproximativ 7 cm, pe ambele capete ale fiecărei lăzi”.

[89] Ibidem, dosar 88/1943-1945, f. 31.
[90] Ibidem, dosar 2/1943-1947, f.n.
[91] Ibidem, dosar 15/1944-1947, f.n.

Din cauza bombardamentelor, o parte din personal, a fost dispersat în localităţile Vulcan-Braşov (22 persoane), Bucşani (10), Pucheni (9), proveniţi de la Direcţia generală Bucureşti şi 41 salariaţi de la Aquila la Pucheni. Orele de program pentru funcţionarii evacuaţi la Vulcan erau de la 7 la 13,30.

Din totalul de 1279 salariaţi mobilizaţi pentru lucru au rămas la locurile lor 1091 de pe şantiere, 116 la Aquila şi 23 la Staţia de Export Constanţa[92]. Din păcate, arhiva societăţii evacuată la Merişani – Argeş, va fi distrusă parţial de trupele sovietice în trecere prin localitate[93]. Conform adresei din 1 noiembrie 1944 conducerea societăţii solicita serviciului contencios numirea a doi funcţionari care sub semnătură să declare că arhiva evacuată în comuna Merişani, judeţul Argeş a fost „distrusă ori degradată în urma trecerii trupelor prin această comună" şi sunt în curs de triere la „ce s-a mai putut salva"[94].

În luna octombrie 1944, rapoartele şantierelor societăţii făceau cunoscut că nu au suferit nicio pagubă (obiecte, valori, maşini, căruţe etc.) din partea trupelor sovietice aflate în trecere sau în staţionare. La Ţintea din 46 sonde, 23 erau în producţie; la Gura Ocniţei din 29, 17 erau în producţie, la Bucşani, din 12, 8 erau în producţia, iar la Moreni din 15, 12 erau în producţie[95].

Începând cu 21 noiembrie 1941, activitatea societăţii va fi dirijată de grupul Kontinentale pentru interesele Germaniei urmând a se face prospecţiuni noi pentru depistarea de zăcăminte de petrol. Cu toate că explorarea acestor ţinuturi reprezenta suma importante acestea urmau să fie date de către Kontinentale după o cotă ce urma a se stabili astfel că riscurile şi cheltuielile ce necesitau aceste operaţiuni să nu fie suportate numai de o singură societate ci să fie împărţite între ele.

Deoarece rafinăria societăţii Colombia nu era în întregime utilizată din cauza producţiilor de ţiţei insuficiente, societatea Kontinentale închiria societăţii Colombia 4 aparate de foraj precum şi drepturi de foraj proprii pe diferite terenuri. Colombia după ce se va despăgubi de cheltuielile de foraj urma să predea societăţii Kontinetale o redevenţă de ţiţei brut de 71 şi ½%. După ce se făceau deducerile de ţiţei datorate terţilor (Kontinentale, redevenţe Stat şi particulare), ţiţeiul rămas aparţinea Colombiei care avea şi prioritate asupra cantităţilor ce se puteau răscumpăra. Toate detaliile acordului făceau obiectul unei convenţii speciale încheiate între Colombia

[92] Ibidem, dosar 71/1942-1944, f. 150.
[93] Ibidem, dosar 71/1942-1944, f. 144.
[94] Ibidem, dosar 51/1941-1947.
[95] Ibidem, dosar 71/1942-1944, f. 24-33.

şi Kontinentale. Colombia şi societatea Petrol Block aveau de fabricat şi expediat, în iulie 1941 pentru Germania, 4850 tone de cocs de petrol. Ca urmare, erau necesare zilnic 10 vagoane germane, câte cinci pentru fiecare societate. Dar, fabricându-se cocs de petrol se obţineau mari cantităţi de benzină care rămâneau în rafinărie blocând rezervoarele până la vânzarea acesteia. De aceea, din când în când, Colombia înceta producţia de cocs până la vânzarea unor cantităţi de benzină după care reîncepea producţia care se ridica la aproximativ 500 tone în trei luni. Pentru că se cerea ca cocsul să fie ales, nedorindu-se bucăţi mai mici de 2 cm diametru şi în lipsa unui utilaj mecanic care să încarce rapid din stivă, cocsul era încărcat cu furcile în vagoane cu pereţi înalţi astfel că lucrul mergea foarte greu. Ţinând cont că stivele se găseau la 50 metri de linia ferată, nu se puteau încărca zilnic mai mult de trei vagoane, preţul fiind de 1000 lei de fiecare vagon[96].

Colombia încheia o convenţie cu societăţile Concordia şi Astra Română pentru construirea unei instalaţii de alchilare la Rafinăria Vega, precum şi construirea unei instalaţii de butan-butilen la rafinăria Aquila.

În 1942 se întocmeşte un buget pentru investiţii care prevedeau la încasări 402.101.000 lei, iar la cheltuieli 378.837.000 lei. De asemenea, la capitolul salarii, societatea trebuia să ţină seama de hotărârea Asociaţiei Industriaşilor de Petrol care au sporit salariile lucrătorilor cu circa 20%.

La 9 ianuarie 1932, societatea deţinea un număr total de 2070 angajaţi. De asemenea, dacă la începutul activităţii rafinăriei personalul acesteia se ridica la 296 de angajaţi, din care nouă străini, se va ajunge ca la 31 decembrie 1936, personalul să se ridice la un număr de 1.170[97]. Între 15 decembrie 1940 şi 15 februarie 1941, zece salariaţi evrei au fost daţi afară şi trei dublaţi conform hotărârii inspectoratului pentru românizare[98].

Dacă la 1 aprilie 1944 totalul personalul societăţii se ridica la 1545 la schele şi 198 la rafinărie, la 1 septembrie 1944, totalul era de 1450 la schele şi 220 la rafinărie[99].

În decembrie 1940, ţinând seama de continua scumpire a costului vieţii, Consiliul de administraţie hotărăşte ca începând cu 1 decembrie 1940 să se acorde personalului societăţii o indemnizaţie de scumpete diferenţiată pentru ingineri şi funcţionari care varia între 8 şi 12%% în funcţie de salariile de până la 10.000 lei, între 10.000 şi 20.000 lei şi ce depăşea 20.000 lei. Pentru lucrători se acorda 12% pentru salariile de până

[96] Ibidem, dosar 23/1941, f.n.
[97] Ibidem, dosar 9/1931-1944, f. 59, 113.
[98] *Ibidem*, dosar 17/1940-1945, f. 32, 55.
[99] Ibidem, dosar 2/1943-1947, f.n.

la 6.000 lei şi 18% pentru ce depăşea 6.000 lei. Indemnizaţiile se acordau la salariile de bază.

În aprilie 1941, ţinându-se seama de indicele de scumpete a vieţii care crescuse la circa 100% faţă de ultima lună dinainte de război (august 1939) se hotărăşte acordarea unui supliment de indemnizaţie de scumpete, astfel: 28% pentru salariile de până la 10.000 lei, 12% pentru salariile între 10.000 şi 20.000 lei şi 10% pentru salariile de peste 20.000 lei lunar. Sporurile se aplicau la salariile de bază şi e tranşe[100]. La 1 octombrie 1941, consiliul hotărăşte să acorde tuturor funcţionarilor, aşa cum s-a făcut şi în 1940 o gratificaţie de bilanţ reprezentând pentru fiecare funcţionar salariul brut pe o lună. În anul 1941, această gratificaţie se subscria însă la Împrumutul Reîntregirii pe numele funcţionarilor.

Deoarece principalele societăţi petroliere sporiseră salariile funcţionarilor făcând ca funcţionarii societăţii Colombia să rămână „într-o sensibilă inferioritate", salariile au fost sporite de la 1 septembrie „ţinând seama de scumpetea vieţii şi de meritele fiecăruia". Sporul era între 10 şi 12% şi se plătea până la 23 octombrie 1941, cel mai târziu.

În perioada 1 iulie 1931 – 30 iunie 1932, societatea făcând parte din Grupul român, alături de alte societăţi petroliere printre care Româno-Americană, Creditul Minier, Redevenţa, Concordia, Unirea şi Steaua Română, a exportat o cantitate de 2.137 tone motorină pentru Compagnie Industrielle de Petrole, Rafinerie du Midi şi Belpetrol din Franţa[101].

Începând cu anul 1935, datorită politicii Ministerului Comerţului şi Industriei apoi al Ministerului Economiei Naţionale precum şi datorită Băncii Naţionale, Societatea „Colombia", încet, încet, a abandonat pieţele sale din Germania şi Europa Centrală pentru a trimite producţia obţinută în ţările cu devize forte. Progresiv, în 2-3 ani, cvasitotalitatea exporturilor s-a făcut spre aceste ţări în acelaşi timp în Franţa, coloniile sale din Africa de Nord şi în Egipt. Aceste schimbări în politica de export au adus sacrificii importante care au făcut ca societatea, din iunie 1935, să întâmpine numeroase dificultăţi din partea autorităţilor române. Preţurile practicate de societate au fost deseori contestate şi au fost aplicate peste 21 de procese-verbale de contravenţii.[102] Acelaşi lucru se constata şi pentru importul de materiale unde existau multe restricţii şi formalităţi pentru transferul devizelor.

Cu toate că politica societăţii de a exporta în Germania a fost în mare parte abandonată, totuşi în perioada 1937 şi 1940 au fost exportate în

[100] Ibidem, dosar 1/1920-1942, f. 183,185.
[101] Idem, fond Societatea Sarpetrol, dosar 1/1933, f. 1.
[102] SJAN Arges, fond *Societatea Colombia*, dosar 7/1928-1939, f. 8-9.

această ţară, Protectorat şi Italia următoarele cantităţi de produse petroliere în tone[103]:

| Anul | Germania şi Protectorat | Italia |
|---|---|---|
| 1937 | 871.107 | 595.269 |
| 1938 | 1.026.441 | 567.016 |
| 1939 | 1.299.191 | 685.219 |
| 1940 | 1.413.727 | 509.639 |

În vederea asigurării devizelor necesare pentru plata armamentului importat din Franţa, guvernul liberal condus de Gheorghe Tătărăscu a cedat în anul 1936, francezilor, cantităţile de ţiţei neprelucrat pe care statul român urma să le primească în următorii 12 ani de la societăţile petroliere din ţară, drept redevenţă pentru terenurile deţinute de către acestea în concesiune de la stat. Ţiţeiul provenit din redevenţe era preluat de trustul franco-belgian „Petrofina".[104]

În baza legăturilor sale comerciale cu Societatea „Omnium International de Pétroles" precum şi a aparatului de export al acesteia, Societatea „Colombia" a exportat produse petroliere până în anul 1940, în Franţa, Anglia, Italia, Germania, Spania, Belgia, Olanda, Palestina, Siria, Cipru, Gibraltar, Malta, Grecia, ţările danubiene, Africa de Nord şi SUA. „Colombia" făcea un export total şi în compensaţii. În anul 1940 a încheiat un contract de export produse petroliere inclusiv cu societatea sovietică „Sojusneft Export" din Moscova[105].

Conform contractelor de comision din 28 februarie 1939, „Colombia" se obliga să pună la dispoziţia Societăţii „Omnium", 75% din produsele sale petroliere pentru vânzarea lor pe orice piaţă mondială, în afară de România, şi de preferinţă în ţările cu deviză forte (pentru care B.N.R. acorda o primă de 38%). Predările se făceau fob Constanţa, conform dispoziţiilor date de „Omnium" care vindea marfa, ţinând cont de regimul legal în vigoare în România şi mai ales de termenele prevăzute de Legea devizelor. „Omnium" depunea contravaloarea mărfii la corespondenţii în străinătate ai băncilor române care garantau pentru „Colombia" plăţile la B.N.R. Pentru toate vânzările efectuate, societatea Omnium avea dreptul la un comision de 4%, iar atunci când preţurile nu se puteau realiza, nu se admitea o toleranţă mai mare de 5% fără acordul Colombia[106].

[103] Ibidem, dosar 24/1944-1947, f. 94.
[104] Gh. Răvaş, *op.cit.*, f. 271.
[105] SJAN Argeş, fond *Societatea Colombia*, dosar 7/1941, f.n.
[106]. S.J.A.N.Argeş, fond *Societatea „Colombia"*, dosar 62/1938-1941, f. 103-104.

În anul 1938, societatea Colombia se adresează autorităţilor române nemulţumită de zecile de procese verbale de contravenţii primite de la autorităţile române pentru „insistenţa de a vinde produse petroliere în Franţa şi Egipt”. Se arăta de asemenea că nicio mare societate petrolieră din România nu a primit un asemenea număr de procese verbale. Astfel, numai între mai şi iunie 1938, societatea era chemată în faţa Tribunalului de la Constanţa pentru 12 exporturi făcute în 1935 şi de asemenea pentru alte 21 de procese verbale toate contestate între 12 aprilie 1935 şi 1 octombrie 1938.

Societatea arăta că a fost forţată de trei ani să facă exporturi numai în ţările cu devize puternice şi libere. Din cauza aceasta a fost silită să-şi abandoneze vechile pieţe din Europa centrală iar exporturile totale în perioada 12 aprilie 1935 şi 30 septembrie 1938 s-au ridicat la circa 1.415.000.000 lei. Din această cifră, 1.370.000.000 lei, respectiv 97,8% reprezenta valoarea exportului realizat în devize forte şi doar 45.000.000 sau 3,2% a fost realizat în devize slabe. Pentru nerespectarea acestor proceduri stabilite de Comisia de Preţuri, aceasta i-a adresat procese-verbale de nerespectare a preţurilor în valoare de 55.000.000 lei ceea ce reprezenta 3,9% din exporturile totale[107].

Conducătorii societăţii erau siguri de drepturile pe care le aveau dar numeroasele procese şi atmosfera în care se judecau nu făcea decât să provoace „vii preocupări”. S-au constatat cu ocazia numeroaselor audieri atitudini străine şi reci ale avocaţilor statului şi ale funcţionarilor care în caz de condamnare ar fi fost vinovaţi conform legii a peste 65% din amenzile incriminatoare care reprezentau 107.000.000 lei.

Societatea venea la Ministerul de Finanţe cu o serie de propuneri pentru a îmbunătăţi exportul fără a fi împiedicată, mai ales că dorea efectuarea unui export de 100.000 tone de benzină în Franţa. Se dorea în baza acestui export cumpărarea din străinătate de materiale, de furnituri de birou, plăţi pentru asigurări, comisioane bancare, dividende şi alte plăţi necesare.

În 14 octombrie 1938, adresându-se Ministrului Economiei Naţionale, Comisia pentru întocmirea unui plan cincinal la petrol analizând cauzele interne şi externe în care se desfăşura exportul produselor petroliere arăta că producţia de ţiţei a ţării scăzuse din 1937, în timp ce nevoile consumului intern au crescut. Deoarece pieţele de desfacere ale României din bazinul dunărean şi Europa Centrală arătau o creştere în anul 1938 faţă de anul 1937, cantitatea rămasă disponibilă pentru export a

[107] *Ibidem*, f. 70-114.

suferit o scădere considerabilă, astfel exportul în 1938 în Franţa, colonii, Elveţia şi Belgia a scăzut la aproape jumătate faţă de 1937 datorită faptului că pentru aceste ţări nu s-au mai acordat aceleaşi avantaje. Dacă în 1937 s-au exportat în ţări cu devize forte 2.584.000 tone în 1938 s-au exportat doar 1.736.000 tone. Pieţele naturale pentru export ale României nu puteau fi abandonate deoarece exportatorii români aveau interesul şi le preferau chiar, pentru că de pe aceste pieţe se obţineau preţuri mai bune, neavând de luptat cu concurenţa mondială şi unde preţurile erau dictate de concurenţa americană.

Cu toate că Colombia putea să vândă produse petroliere pentru devize libere în sumă de 80.000.000 lei în special în Franţa, Anglia şi Egipt, datorită exigenţelor Comisiei de Preţuri care a interzis exporturile în cantităţi prea mari, trebuia să caute având cantităţi mari societăţi româneşti cum ar fi Redevenţa, Rafinajul etc. în lei, dar nu mai mult de 37.000.000 lei.

Nemulţumirile societăţii Colombia plecau de la faptul că din ce în ce mai mult apăreau reglementări cu privire la export care urmau să fie făcute în conformitate cu interesele naţionale, precum şi la vânzările pe piaţa internă care solicita produse în cantităţi din ce în ce mai mari.

Societăţile anglo-franco-belgiene din România exportau în primul rând către ţările lor de origine, precum şi în coloniile acestora, reţelele comerciale fiind stabilite de mult de trusturile de care aparţineau. În acelaşi timp, nu se neglija nici piaţa germană care se constituia ca un „regulator de preţuri”. Sacrificiile financiare pe care Germania le făcea pentru a procura ţiţei românesc, permitea societăţilor amintite să facă acumulări foarte mari de lei, profitul justificând preţurile ridicate pe care le percepeau pentru exporturile lor. Din păcate, ele erau „condamnate” să exporte în ţările cu devize forte pentru a transfera valuta în Franţa, Anglia sau aiurea. Astfel, Germania nu avea exclusivitate la petrolul românesc. Între 1938 şi 1940, Germania nu a putut exercita nicio influenţă în ceea ce priveşte natura şi calitatea petrolului produs în România. Ea avea mereu nevoie mai ales de benzină pentru aviaţie. Cum ţiţeiul românesc nu putea fi prelucrat foarte bine pentru acel timp de combustibil, el trebuia importat brut şi prelucrat în rafinăriile germane după norme proprii. Pentru celelalte categorii de carburanţi, importul de ţiţei brut era de asemenea necesar, deoarece el costa mai puţin decât cel produs în rafinării. Din păcate, societăţile anglo-franco-belgiene din România erau obligate să-şi prelucreze toată producţia lor la faţa locului. Singurele care acceptau să vândă ţiţei brut erau societăţile cu capital pur românesc dar care aveau o capacitate de extracţie mică ca de altfel şi de prelucrare.

Ca urmare, Germania trebuia să importe în altă parte ţiţei rafinat care însemna o mare pierdere de timp şi de bani. Exista de asemenea şi frica ca societăţile cu capital străin amintite să întrerupă exportul ţiţeiului către Germania mai ales că în caz de încălcare a înţelegerilor şi acordurilor se puteau lua unele măsuri contra societăţilor din care cea mai eficientă era interzicerea repatrierii beneficiilor şi dividendelor. Cum societăţile anglo-franco-begiene erau obligate să facă plăţi conform acordurilor existente între ţările lor de origine şi România, acestea nu puteau să încalce acordurile încheiate. De asemenea, din 1928, s-a introdus un monopol petrolier în Franţa prin care ţiţeiul nu putea fi importat de societăţile petroliere fără o autorizaţie specială din partea guvernului francez care aveau valabilitate doar 3 luni[108].

În aprilie 1938, J.B. Kessler, reprezentantul lui Dutch Shell, vicepreşedinte la societatea Astra Română şi membru în Consiliul de administraţie la Steaua Română a obţinut din partea guvernului român un prim succes şi anume dreptul societăţilor petroliere de a păstra 20% din produsele pe care le vindeau în ţările în care nu aveau acorduri de clearing[109]. De asemenea, şi cota pe care exportatorii puteau să o ofere diverşilor clienţi ca şi transferul dividendelor şi beneficiilor. Cu peste 20% livrări de ţiţei românesc, piaţa franco-engleză rămânea pentru Germania un concurent periculos. Conform *Monitorului Petrolului Român* din 1939, între octombrie 1938 şi martie 1939 s-a exportat în Imperiul Britanic 73.969 tone, respectiv 19,65%, iar în imperiul francez 30.249 tone, respectiv 8%. Total 104.218 tone sau 27.65%. Între aprilie şi august 1939 s-au exportat în ambele imperii 70.100 tone, respectiv 19,23%[110].

În noiembrie 1938, societăţile petroliere exportatoare au luat în discuţie posibilităţile şi condiţiile de furnizare în Franţa, în anul 1939, a unor cantităţi de produse petroliere solicitate şi anume: benzină, petrol rafinat şi motorină. Pentru benzină, ţinând cont de contractele pe care le avea fiecare societate sau angajamente, nouă societăţi hotărau să livreze, pe timp de un an, începând cu 1 martie 1939, 400.000 tone din care 100.000 numai Colombia. Celelalte cantităţi erau livrate de Steaua Română, Creditul Minier (câte 60.000), Româno-Americană – 50.000, Concordia şi Redevenţa – câte 40.000, Petrol Block – 30.000, Unirea 12.000 şi Prahova – 8.000 tone. Unele societăţi au declarat că după 6 luni pot mări cantităţile cu încă 40.000 tone. Pentru motorină şi petrol lampant nu exista nici un fel de problemă cu cantităţile solicitate. Preţurile de livrare erau preţurile Fob

[108] Philippe Marguerat, *Op.cit.*, p. 63-64
[109] *Ibidem*, p. 114.
[110] *Monitorul Petrolului Român*, 1939, p. 426, 1940, p. 251.

Golf, valabile la livrare, publicate în revista „Platt's Oilgram" şi majorate cu 7%. Devizele libere provenite din export erau cedate în 80% din valoare la BNR care urma să achite echivalentul în lei la cursul zilei plus prima stabilită pentru societăţile româneşti. Cota de 20% din devize şi suprapreţul de 7% rămâneau exportatorilor[111].

La 31 martie 1939, se încheie acordul comercial dintre Franţa şi România care prevedea importul de către Franţa a 600.000 tone ţiţei între martie 1939 şi martie 1940. Guvernul francez a acordat autorizaţie exportatorilor români de a negocia liber, respectiv 20%, din necesarul de devize care să le permită alinierea preţului românesc la preţul mondial (fob golf Mexic). În 21 aprilie 1939, Petrofina este mandatată ca în numele a 30 de societăţi franceze să semneze cu 13 societăţi petroliere româneşti, o primă convenţie de cumpărare a 417.000 tone ţiţei. Ameninţarea pentru Germania era directă. Franţa, după o eclipsă (a mai cumpărat singură doar în 1937, 290.000 tone ţiţei) şi-a regăsit locul său pe piaţa românească[112].

În baza convenţiilor încheiate între guvernul român şi guvernul francez, la 2 octombrie 1939 şi 8 martie 1940, Societatea „Colombia" a exportat în Franţa şi coloniile acesteia, diverse produse petroliere.[113] În baza exporturilor efectuate în această perioadă, Colombia, în contul devizelor, trebuia să primească de la BCR, Banca de Credit Român şi Banca Românească suma de 131.000.000 lei[114].

Printre principalele societăţi exportatoare de produse petroliere, din România, în anii 1938-1939, societatea „Colombia" ocupa locul VI cu 129.000 tone în 1938, respectiv 172.000 tone în 1939.[115] Beneficiul societăţii a crescut de la 42.000.000 lei în 1935, la 164.300.000 lei în 1939.

Prin portul Constanţa, între anii 1931-1940 societatea a exportat următoarele cantităţi:[116]

| ***Anul*** | ***Cantităţi exportate / tone*** |
|---|---|
| 1931 | 215.000 |
| 1932 | 210.440 |
| 1933 | 307.200 |
| 1934 | 377.949 |
| 1935 | 376.417 |

[111] SJAN Argeş, fond *Societatea Colombia*, dosar 62/1938-1941, f.n.
[112] Philippe Marguerat, *Op.cit.,* p. 155.
[113]. S.J.A.N.Argeş, fond *Societatea „Colombia"*, dosar 62/1938-1941, f. 7-8.
[114] *Ibidem*, f. 8-9.
[115]. Monitorul Petrolului Român, septembrie-octombrie 1944, p. 8.
[116]. S.J.A.N.Argeş, fond Societatea „Colombia", dosar 9/1931-1944*,* f. 14.

| | |
|---|---|
| 1936 | 423.647 |
| 1937 | 386.000 |
| 1938 | 214.382 |
| 1939 | 269.269 |
| 1940 | 98.520 |

Începând cu 25 ianuarie 1939, Steaua Francaise absoarbe prin fuziune societatea Omnium International de Petrole potrivit hotărârii Adunării generale a societăţii din 20 decembrie 1938, iar cu aceeaşi dată îşi schimă numele în Omnium Francais de Petroles, filială a Băncii Parisbas.

Din cauza declanşării războiului şi închiderii complete a portului Constanţa în iunie 1940, societatea a fost nevoită să exporte pe calea ferată, în 1940, 111.164 tone produse petroliere iar din anul 1941, produsele au fost exportate pe calea ferată, pe Dunăre şi cele două conducte pe sub Dunăre, numai în Germania, Italia şi Bulgaria, în cantitate de 220.173 tone.

În al doilea semestru al anului 1940, exportul prin vagoane-cisternă şi cu tancurile pe Dunăre, nefiind încă pe deplin organizat, societatea a fost obligată să-şi oprească rafinăria, din lipsă de spaţii pentru depozitarea produselor petroliere. Parcul de vagoane-cisternă al societăţii, propriu şi închiriat, era de 578, din care, afectate consumului intern 250 şi 188 pentru export. Mai erau afectate 10 pentru misiunea germană, 52 pentru Italia, 11 pentru aprovizionarea depozitelor M.Ap.N.[117]

Conform jurnalului Consiliului de Miniştri nr. 1147 publicat în Monitorul Oficial nr. 113 din 17 mai 1940, s-a constituit o Asociaţie fără scop lucrativ a Întreprinderilor Petrolifere pentru Construirea de Depozite Necesare Apărării Naţionale sau pe scurt A.I.P.D.A.N.[118] Sediul Asociaţiei era în Bucureşti, la sediul societăţii „Creditul Minier", Bulevardul IC Brătianu, nr. 16. Durata Asociaţiei era nedeterminată, în funcţie de scopul propus, construirea şi instalarea depozitelor şi accesoriilor, precum şi vărsarea sumelor subscrise de fiecare întreprindere.

Contribuţia fiecărei societăţi a fost lăsată la latitudinea autorităţilor astfel că cotele societăţilor mici nu reprezenta decât 22,1% din total. Capacitatea totală a rezervoarelor societăţii Colombia era de 163.110 mc care puteau primi cotă parte 6238 tone, iar apoi prin recalculare, 8604 tone[119]. În total, trebuiau furnizate 100.000 tone ce trebuiau depozitate în rezervoare cu o capacitate de 2.615.255 mc.

[117]. *Ibidem*, dosar 62/1938-1941, f. 18.
[118] . Idem, fond Societatea Concordia. dosar 76/1940, f. 13.
[119] Ibidem, dosar 76/1940, f. 11.

Prin înfiinţarea conductei de la Giurgiu, acest număr de 188 de vagoane era mai mare decât nevoile societăţii, astfel că, pe ziua de 31 octombrie 1941 s-a renunţat la un prim lot de 40 de vagoane, deţinut cu chirie de la Societatea „Auxiliara".

Vânzările de produse petroliere la export se făceau de către societatea „Colombia" prin intermediul societăţii petroliere „Petrol Block" cu care a avut un contract de colaborare până la 30 septembrie 1941. După această dată, toate vânzările la export s-au făcut prin intermediul societăţii „Rumäniei Mineralöl" G.m.b.H Berlin.[120] În cursul lunii septembrie 1941, această societate a preluat 26.000 tone benzină, respectiv întreaga cantitate depozitată de „Colombia" la Constanţa. Pe toată durata ocupării Franţei, guvernul de la Vichy a primit, pe calea ferată, din România, cu aprobarea Germaniei, 589.150 tone combustibil.

În anii 1941 şi august 1944 au fost exportate, conform statisticii din 31 august 1945, în Germania, Protectorat şi Italia următoarele cantităţi de produse petroliere, în tone[121]:

| Anul | Germania şi Protectorat | Italia |
|---|---|---|
| 1941 | 2.960.706 | 761.667 |
| 1942 | 2.201.385 | 862.179 |
| 1943 | 2.545.192 | 391.354 |
| 1944 – august | 1.288.611 | 3.312 |

Pe plan intern, vânzările societăţii, între anii 1935-1940, care se făceau prin intermediul societăţii „Distribuţia", au fost următoarele:

| ***Anul*** | ***Cantităţi livrate intern / tone*** |
|---|---|
| 1935 | 27.733 |
| 1936 | 61.278 |
| 1937 | 67.700 |
| 1938 | 69.342 |
| 1939 | 90.009 |
| 1940 | 156.181 |

Societăţile petroliere au adresat un memoriu, ministerului Economiei Naţionale în 18.01.1939 în care avertizau cu privire la scăderea producţiei de păcură care punea problema, pentru prima dată, de a nu mai putea satisface consumul intern şi pe marii consumatori români care erau CFR,

[120]. *Ibidem*, fond Societatea Colombia, f. 20.
[121] Ibidem, 24/1944-1947, f. 94.

Societatea Maritimă şi Fluvială etc. Astfel, de la 2.790.000 tone obţinute în 1936 s-a ajuns la o producţie de 2.192.000 tone în 1938.

Prin jurnalul Consiliului de Miniştri nr. 1147 din 16.05.1940, toate societăţile petroliere au fost obligate să construiască depozite pentru 100.000 tone produse petroliere necesare armatei. Sumele solicitate au fost de 630.000.000 lei pentru construcţii şi 450.000.000 lei pentru lucrări de apărare şi valoarea produselor petroliere livrate.

De asemenea, societatea Colombia a vărsat în contul subscripţiei la bonurile pentru înzestrarea armatei, din februarie şi martie 1940 câte 40.000.000 lei, iar în septembrie 1941 45.000.000 lei dar fără să primească bonurile pentru valoarea subscrierilor[122].

Societatea „Colombia" a avut legături bancare cu băncile „Marmorosch Blank" din Bucureşti, „Creditul Român", Banca Naţională a României, Banca Comercială Română, Banca Centrală din Ploieşti şi Banque de Paris et des Pays-Bas având depozite în lei, dolari, mărci, franci francezi şi lire sterline.[123] Controlul societăţii era însă făcut prin intermediul băncilor „Omnium Internaţional", „Banque de Paris et des Pays-Bas", „Mirabeau" şi „Desmarais Fréres" unde acţionari majoritari erau francezii[124]. Periodic se introduceau la cota Bursei din Paris acţiuni ale societăţii Colombia astfel, numai în ianuarie 1936 au fost introduse 495.000 acţiuni[125].

În cursul anului 1940, an de mare tristeţe naţională, România pierzând o parte din teritoriul său şi peste 3.000.000 români a însemnat pentru societate o scădere a producţiei şi prelucrării ţiţeiului comparabilă cu cele din 1939 dacă ţinem seama că producţia generală a ţării a fost într-o scădere mai pronunţată ajungând aproape la 7%. Cauza principală rămânea aceeaşi ca şi în anii precedenţi şi anume lipsa de regiuni productive noi şi exploatarea terenurilor pe cale de epuizare. Se dorea ca modificările la Legea Minelor să permită efectuarea de explorări pentru mărirea activităţii şi găsirea de noi zăcăminte. Exportul în anul 1940 de numai 209.684 tone faţă de 269.269 tone în 1939 a fost mai redus dar s-a compensat prin vânzările la intern. Din cauza războiului din Europa în luna iunie 1941 exportul prin portul Constanţa, respectiv prin Staţia de Export a societăţii a încetat rămânând mari cantităţi de produse petroliere. Acestea au trebuit să fie retransportate la Cernavodă iar apoi exportate pe Dunăre în Germania. Exportul prin vagoanele cisternă şi cu tancurile pe Dunăre nu a fost pe

[122]. Ibidem, dosar 62/1938-1941, f. 8.
[123]. *Ibidem*, dosar 62/1938-1941, f. 108.
[124]. *Ibidem*, dosar 2/1931-1941, f. 346.
[125]. *Ibidem*, dosar 1/1920-1942, f. 143.

deplin organizat astfel că rafinăria a trebuit să fie închisă din lipsă de spaţiu pentru depozitarea produselor. Marele cutremur din noiembrie 1940 nu a produs decât mici stricăciuni la clădirile din Bucureşti şi la şantiere dar fără să afecteze sondele. Rebeliunea din ianuarie 1941 nu a avut nicio urmare rea pentru societate, funcţionarii şi lucrătorii rămânând la posturile lor astfel că societatea a trecut cu bine peste tristele evenimente[126].

Societatea a mai fost greu încercată şi de faptul că majoritatea personalului francez, care deţinea posturi de conducere în societate, a fost obligat să părăsească ţara în 48 de ore.[127] Ca urmare, conducerea societăţii a trebuit să fie reorganizată în grabă, astfel ca serviciile să nu sufere. În toate posturile însemnate, inginerii români au fost însărcinaţi să ia conducerea şi spre cinstea lor, şi satisfacţia societăţii, tranziţia s-a făcut fără cel mai mic incident sau pagubă pentru societate. Au fost obligaţi, în august 1940, să părăsească ţara, inginerii J. Coulon, director general adjunct (înlocuit cu I. Sutzu), A. Maratier, (înlocuit cu ing. B.Brill), Ed. Chappelet (inlocuit cu ing. Al. Voronca), P. Bouvier (înlocuit cu ing. M. Opran) şi M. Delage (înlocuit cu ing. Th. Nicolau).[128] Toţi inginerii francezi au fost obligaţi ca în 48 de ore să părăsească ţara, ei refugiindu-se la început la Istambul, apoi în nordul Africii, de unde s-au repatriat.

Cât timp au stat la Istambul, inginerii francezi nu au avut mijloace materiale de a se întoarce în Franţa, situaţia lor fiind una din cele mai grele. Ca urmare, societatea a intervenit pe lângă autorităţile competente să fie autorizată să le plătească salariile până când starea lor se va lămuri. În urma demersurilor făcute, Ministerul Economiei Naţionale, prin comisarul special, prof. Gh. Pantazi a autorizat societatea „să le plătească regulat salariile lunare din momentul plecării lor şi până la noi ordine”[129]. Conform cererilor inginerilor francezi, sumele în lei ce le reveneau au fost vărsate consilierului economic de pe lângă ambasada Franţei din Bucureşti, care se însărcina cu transferul lor în Turcia.

Până în iulie 1941, capitalul societăţii în valoare de 380.000.000 lei (99% francez şi 1% român), compus din 760.000 acţiuni la purtător, în valoare de 500 lei fiecare, era deţinut în majoritate de două importante grupuri franceze şi anume: Omnium Francais de Petroles (fost Omnium International, care deţinea 209.714 acţiuni) şi de Société Francaise et Roumaine de Petroles, care deţinea 287.206 acţiuni, ambele cu sediul în

[126]. Ibidem, dosar 13/1940-1941, f. 1-5.
[127]. *Ibidem*, dosar 13/1940-1941, f. 4-5.
[128]. *Ibidem*, dosar 39/1938, f. 11.
[129]. *Ibidem*, dosar 1/1920-1942, f. 180.

Franţa. Grupul german Kontinentale Oel AG din Berlin a cumpărat majoritatea acţiunilor Colombia, respectiv 518.488 acţiuni din totalul lor.

În urma cererii adresate Ministerului Economiei Naţionale al Reich-ului din 12 mai 1941 de către Deutsche Bank – Centrala pentru Străinătate din Berlin, acesta a fost de acord în baza decretului din 16 iulie 1941 cu nr. 2/21712/41 să fie preluat un prim stoc de 500.000 acţiuni ale societăţii Colombia de la un grup francez sub conducerea Băncii Parisbas, la cursul de 25 RM la fiecare bucată în schimbul Împrumutului Francez de Stat de 4% din anul 1939 (tranşa-florini) la cursul de 90% pe bază de franci francezi 23.886 – 1.000 florini olandezi. Împrumutul Francez aflat în depozitul Deutsche Bank deschis la Banca Parisbas în sumă de 10.466.500 florini olandezi s-au folosit la achitarea celor 500.000 bucăţi acţiuni ale societăţii Colombia care la rândul lor au fost cesionate, cu acelaşi preţ societăţii Kontinentale Oel AG din Berlin. Au mai fost preluate 150.000 acţiuni ale societăţii Colombia tot la preţul de 25 RM fiecare bucată în schimbul Împrumutului Francez de Stat de 4% din 1939 (tranşa-florini) în valoare de 3.140.000 florini olandezi în scopul achitării acţiunilor Colombia care la rândul lor au fost cesionate societăţii Kontinentale[130].

Toată tranzacţia a trebuit să fie aprobată şi autorizată de către Delegaţia Germană de Armistiţiu pentru Economie din Paris în 30.07.1941 şi era valabilă până la 31 octombrie 1941. Ministerul Afacerilor Străine al Regatului României a luat act de tranzacţie şi s-a legalizat în 27 iulie 1943 când a apărut operaţiunea de ştampilare a acţiunilor solicitată de guvernul român.

La data cumpărării acţiunilor, după regimul aflat în vigoare în România, societatea Kontinentale care pentru cele 650.000 acţiuni a plătit 16.250.000 RM ceea ce la cursul oficial reprezenta 975.000.000 lei, nu era obligată să plătească decât impozitul prevăzut de Legea Timbrului. Legea impozitului excepţional din 1 aprilie 1940 nu prevedea „imposibilitatea vânzărilor de acţiuni făcute pe teritoriul ţării, cu atât mai puţin, nu prevedea aceasta pentru vânzări de acţiuni sau orice alte bunuri mobiliare şi imobiliare făcute în străinătate”.

În 29 iulie 1941, adresându-se de la Paris, Banque de Paris et des Pays Bas, băncii Deutsche Bank, confirma angajamentele şi aranjamentele intervenite între cele două bănci privind vânzarea acţiunilor Colombia, precum şi a preţului stabilit. De asemenea, era de acord şi cu alte vânzări de acţiuni Colombia în aceleaşi termene şi preţuri ca la prima tranzacţie urmând ca grupul cumpărător să obţină din partea guvernului român orice

[130]. Idem, fond Societatea Kontinentale, dosar 19/1941-1943, f.n.

autorizaţii eventuale necesare pentru perfectarea definitivă a cesiunilor şi pentru care se va încheia un memorandum. În acest memorandum se specifica că societatea Colombia trebuie să transfere societăţii Omnium Francaise de Petroles sumele restante ale diverselor operaţiuni (creanţe, comisioane, redevenţe, datorii) în valoare de 7.600.000 franci francezi pentru care trebuia să obţină aprobare de la autorităţile germane şi române pentru transferul acestora în Franţa. De asemenea, se solicita ca angajaţii francezi de la societatea Colombia care erai în România şi care doreau să se reîntoarcă în Franţa să fie repatriaţi în cele mai bune condiţii împreună cu familiile, banii, mobilierul şi sumele datorate de societate. În urma achiziţionării majorităţii acţiunilor, reprezentanţii francezi ai grupului vânzător îşi vor da imediat demisia urmând să le fie făcute imediat formalităţile necesare pentru reîntoarce şi de asemenea, să se rezerve un loc pentru un administrator francez în Consiliul de administraţie[131].

La rândul său, directorul general Theodor Ficşinescu a primit în 12 august 1941 o scrisoare de la colonelul M. Andriot de la Lyon în care îi face cunoscut că are încă „inima rănită" şi îi este imposibil „să uite evenimentele care s-au întâmplat". Precizează că îi este clar că germanii cunoşteau de mult societatea Colombia şi valoarea ei remarcabilă şi de aceea s-au decis să o achiziţioneze. Mărturisea că la toate întâlnirile cu directorii Deutsche Bank acestea au fost întotdeauna de o „curtoazie perfectă" doar că preţul obţinut de 500 de franci francezi pentru o acţiune, superior cursului bursei era totuşi inferior la valoarea lor reală. Era mulţumit că cu toate cedările făcute toţi acţionarii, fără excepţie şi-au primit drepturile lor prin vânzările acţiunilor. Clauzele speciale au prevăzut condiţiile în care personalul francez părăsea societatea şi în acelaşi timp situaţia personalului românesc care dorea să plece din funcţiile lor. „S-au luat toate măsurile posibile care s-au putut" şi recunoştea că grupul cumpărător a avut o atitudine corectă faţă de toate condiţiile puse de grupul vânzător şi spera că noul consiliu de administraţie va şti să ia măsurile necesare în continuare. În încheiere, colonelul mulţumea directorului Ficşinescu „pentru tot ceea ce a făcut şi va face pentru societate şi pentru personal" şi îl asigura „de afecţiunea şi prietenia sinceră şi durabilă". Transmitea urări de bine tuturor colaboratorilor de toate gradele din cadrul societăţii şi spera să se revadă cu bine.

În afară de acţiunile cumpărate de germani, restul acţionarilor erau în Franţa şi în alte ţări străine şi un număr foarte mic în România[132]. Acţiunile

[131] Ibidem, f.n.
[132]. *Idem*, fond Societatea Colombia, dosar 55/1942-1949, f. 77.

fiind răspândite în public, nu se cunoştea numele tuturor acţionarilor, respectiv cetăţenia, originea etnică şi domiciliul lor.

Societatea a înfiinţat, mult mai târziu, abia în mai 1945, registrul de acţionari deoarece acest lucru nu a fost cerut decât conform decretului-lege nr. 2343 publicat în Monitorul Oficial nr. 158 din 11 iulie 1940 de către Ministerul Economiei Naţionale. Ministerul Românizării, în 7 august 1941, cu toate că spunea că nu se poate da nicio dispensă pentru întocmirea registrului, declara că „asupra datei când toate societăţile vor fi obligate să aibă registrele ţinute la zi, cât şi asupra felului în care se vor întocmi aceste registre, ministerul va aviza la timp”[133].

În şedinţa Consiliului de administraţie din 17 februarie 1943, preşedinte Eugen Savu anunţa că tuturor inginerilor francezi amintiţi mai sus la care se mai adăugau R. Chappelet şi Lensiegne care „părăsiseră serviciul în împrejurările cunoscute” să li se plătească preavizul conform legilor române în vigoare în raport cu timpul servit. Se lua ca dată a încetării serviciului data de 29 iulie 1941 când grupul acţionarilor francezi au vândut acţiunile deţinute la Colombia grupului german Kontinentale Oel AG Berlin. Se plătea fiecărui inginer sumele de bani conform condiţiilor de angajare, iar expedierea în Franţa a bagajelor şi mobilierului avut de ingineri la data reţinerii, se făcea de societate care suporta toate cheltuielile[134].

Societatea „Colombia”, fiind societate anonimă de petrol, înregistrarea acţiunilor în vederea nominativizării lor s-a făcut conform dispoziţiilor Decretului-lege nr. 2.343 publicat în Monitorul Oficial nr. 158 din 11 iulie 1940 de către Ministerul Economiei Naţionale, care era singurul care putea indica originea etnică şi cetăţenia acţionarilor. Societatea nu cunoştea numele deţinătorilor acţiunilor şi nu înfiinţase registrul de evidenţă a acţiunilor. Anonimatul la societăţile pe acţiuni, adică practica de a nu se cunoaşte de către marele public numele celor care participau la compunerea capitalului unităţilor economice, reieşea din dorinţa însăşi a participanţilor la întreprinderile constituite sub formă de societăţi pe acţiuni. Până în 1940, capitalul societăţii compus din 760.000 acţiuni la purtător, în valoare de 500 lei fiecare, era deţinut în majoritate de două importante grupuri franceze, cu sediul în Franţa şi anume „Omnium Français de Pétroles” şi „Société Française et Roumaine de Pétroles”.

După ocuparea Franţei, majoritatea acţiunilor „Colombia” au fost preluate de către Societatea „Kontinentale Oel A.G.” din Berlin. În ultima

[133]. *Ibidem*, dosar 55/1942-1979, f. 29.
[134]. *Ibidem*, dosar 176/1942-1948, f. 3.

Adunare Generală din 31 octombrie 1941, s-a depus, în vederea exercitării dreptului de vot, 518.488 acţiuni de către Kontinentale, 100 de acţiuni de către H. Osterwind şi 100 de acţiuni de către Rudolf Kargel.[135] În Adunarea generală din 24.06.1943 au fost depuse pentru buna desfăşurare a şedinţei 649.800 acţiuni de către societatea Kontinentale, câte 100 de acţiuni H. Osterwind, H. Kuhlmann, Victor Antonescu, iar cu 10 Nicolae Petrescu din Ţintea şi Sabina Coandă, fostă Guranda din Bucureşti. În Consiliul de administraţie al societăţii vor intra ca membri Hans Brochhaus, dr. Ernst Rudolf Fischer, Karl Blessing şi Hans Becker ca cenzor[136].

Astfel, componenţa Consiliul de Administraţie se va modifica, având majoritate germană iar societatea „Colombia" va sluji interesele germane în materie de petrol până în anul 1944, când, din păcate, va intra, ca şi alte societăţi petroliere, în sfera intereselor sovietice, care vor deţine majoritatea acţiunilor după înfrângerea Germaniei.

Şedinţele Consiliului de administraţie desfăşurate în perioada iulie 1940 şi iunie 1945 vor hotărî o serie de modificări în privinţa componenţei consiliului a conducerii societăţii, demisiei sau cooptării de noi membri[137]. Astfel, în 6 iulie 1940, preşedinte al societăţii era V. Vâlcovici, iar vicepreşedinţi francezii: colonelul M. Andriot şi A. Brisson. În 6 septembrie 1940, pe lângă membri români ai consiliului figurau şi francezii A. de La Bourdonnaye, M. Champin, P. Fenaille, E. Mercier, Ed. Paix, E. Saladin, R. Salem, J. Vidal şi belgianul J.M. Waterkeyn. Mai exista un loc liber de administrator în urma demisiei lui Gr. Gafencu.

În 17 octombrie 1940 se va face numirea de către Ministerul Economiei Naţionale, la societate, a unui comisar special legionar în persoana prof. Gh. Pantazi. Atribuţiile acestuia erau următoarele: strângerea datelor pentru stabilirea preţurilor de cost, încălcările aduse statului prin foraje şi exploatări, supravegherea aplicării legii minelor şi a tuturor regulamentelor în vigoare, supravegherea activităţii societăţii, măsuri în legătură cu personalul şi înlocuirea personalului evreiesc. Remuneraţia comisarului era stabilită la 50.000 lei net lunar, mijloace de transport pentru îndeplinirea sarcinilor şi câte o cameră mobilată în oraşele şi localităţile unde societatea îşi avea sediul, precum şi în zonele de conducere şi exploatare[138]. Consiliul de administraţie din 17.10.1940, data când participă la şedinţă comisarul special, aprobă vărsarea sumei de 600.000 lei drept subscripţie a societăţii la Fondul Legionar.

---

[135]. *Ibidem*, dosar 17/1940-1945, f. 10.
[136]. „Monitorul Oficial", partea a II-a, an CXII, nr. 195 din 22.08.1944, p. 4698.
[137]. DJAN Argeş, fond Societatea Colombia, dosar 55/1942-1949, f. 117-123.
[138]. *Ibidem*, d. 1/1920-1942, f. 180-181.

După numire, treptat se va trece la expulzarea evreilor din societate în număr de 17, cu excepţia lui Reis, Arion şi Solomon, deţinuţi provizoriu până la sfârşitul anului 1942. În 14 decembrie 1940 îşi vor da demisia din Consiliul de administraţie Argetoianu, Mitilineu, Ene şi Zănescu. În 8 noiembrie, societatea Omnium Franciase confirmă rămânerea în consiliu a lui Andriot, Brisson şi Mercier. Potrivit legii 3.548 din 19 octombrie 1940 publicată în Monitorul Oficial nr. 245 bis din 19 octombrie 1940 limitează numărul de membri în consiliu la 7. Ca urmare, Consiliul se va compune din Vâlcovici – preşedinte, Andriot – vicepreşedinte şi administrator delegat, A. Brisson – vicepreşedinte, iar membri: E. Mercier, C. Alimănişteanu, Antonescu şi Hiott. Direcţia societăţii era asigurată de Ficşineascu – director general, I. Soutzu – secretar general şi Ionescu – director de contencios. Neputând face parte din mai mult de 2 consilii de administraţie, C. Alimănişteanu îşi va da demisia la 8 aprilie 1941, iar în 24 septembrie 1941 va fi cooptat în locul lui germanul dr. Gramsch. La 1 octombrie 1941, Consiliul luând notă de telegrama societăţii Omnium prin care anunţa demisiile lui Mercier, Andriot şi Brisson sunt cooptaţi în locul lor Fischer, Brochhaus. Adunarea generală din 31 octombrie 1941 cooptează pe E. Savu şi Gr. Carp ca membri ai Consiliului pentru că potrivit legii 4119 din 20 decembrie 1940, societăţile care aveau un capital mai mare de 200.000.000 puteau să aibă 9 membri în consiliu. Ca urmare, Consiliul se reorganizează alegând pe Savu preşedinte, vicepreşedinţi pe Brochhaus şi Fischer iar membri pe Antonescu, Gramsch, Hiott, Vâlcovici, Blessing şi Carp. În 21 noiembrie 1941, consiliul decide crearea unui Comitet executiv format din Savu, Gramsch şi Ficşinescu cu depline puteri în gestionarea şi activitatea societăţii. Totodată, este numit director tehnic al societăţii Scheibe şi angajarea lui Friedenreich care erau remuneraţi: primul cu 115.000 lei iar al doilea cu 100.000 lei. Friedenreich, cu toate că a fost plătit, nu a activat niciodată în funcţia sa.

În anul 1942, societatea va fora 19.331 metri, adică cu 47% mai mult decât în anul precedent obţinând o producţie de 423.547 tone faţă de 443.519 t în 1941, respectiv o scădere de 4,5% datorată în primul rândul declinului natural al producţiei sondelor şi în al doilea rând calităţii inferioare a materialelor. Dacă în anul 1941, din cantitatea totală de 340.531 tone din care 120.178 t. la intern şi 220.173 t. la export, în anul 1942, din totalul vândut de 360.188 t., 140.803 t. s-au vândut la intern (o creştere de 14,5%, în timp ce la export s-au vândut 219.385 t.) care s-au menţinut aproape de nivelul anului 1941[139].

[139] Ibidem, dosar 176/1942-1948, f. 2v.

În 13 martie 1944, preşedintele Antonescu informează Consiliul că prin decizia ministerială 7.909 din 5 martie 1945, publicată în „Monitorul Oficial" nr. 55 din 8 martie 1945, societatea a fost radiată din tabelul societăţilor considerate inamice şi scoase de sub supravegherea CASBI. Ca urmare, potrivit legii 478 din 6 octombrie 1944 a fost convocată Adunarea generală ca într-un termen de 6 luni să aleagă un nou consiliu de administraţie. Inginerul I. Soutzu, prim director al societăţii conform legii 478/1944 publicată în „Monitorul Oficial" nr. 231 din 6 octombrie 1944, a fost numit administrator de supraveghere. Aveau drept de semnătură preşedintele Consiliului de administraţie Victor Antonescu, directorul general Teodor Ficşinescu, I. Şuţu, prim director, Emil Ionescu, director Conntencios şi ing. Al. Pamula, director[140].

În 14 septembrie 1944, I. Soutzu va fi numit administrator al societăţii prin decizia ministerială din 4 septembrie publicată în Monitorul Oficial nr. 207 din 8 septembrie 1944, având în vedere legile 498 din 1942 şi 443 din 1944 referitoare la societăţile constituite cu capital inamic. Constatând plecarea administratorilor germani (Fischer, Brochhaus, Blessing şi Gramsch) care s-au retras cu trupele germane din România, preşedinte a fost numit Antonescu iar membri Carp, Hiott, E. Savu, Vâlcovici şi Soutzu.

Ministerul Economiei Naţionale a hotărât prin adresa nr. 69.598 din 26.01.1945 ca toate societăţile petroliere şi industriale să schimbe gărzile sovietice existente cu gărzi româneşti şi să se precizeze dificultăţile întâmpinate prin menţinerea acestor gărzi şi natura acestor dificultăţi (amestec în administraţia societăţii, dispoziţii de transport, de distribuire a produselor petroliere). Cazurile relatate trebuiau să fie precise deoarece exista posibilitatea unor eventuale controale.

Conform adresei Comisiei Aliate de Control cu nr. 29 din 18.10.1944 şi rezoluţia secretarului general cu nr. 2276 din 1944, societatea nu avea voie „să dea nici un fel de informaţii persoanelor particulare, organizaţiilor sau reprezentanţilor de orice fel asupra situaţiei acesteia", fără autorizaţia specială de la Comisia Aliată de Control. Această adresă a fost înaintată tuturor firmelor şi întreprinderilor din România.

În 24 martie 1945, la propunerea administratorului de supraveghere I. Soutzu, francezul Henri Prost[141] a fost numit administrator la societate

[140] Monitorul Oficial, partea a II-a, nr. 72 din 28.03.1945, p. 1806.

[141] Leon Henri Prost (1874-1959) a locuit la Bucureşti neîntrerupt între septembrie 1931 şi mai 1950. Bun cunoscător al problematicii din Europa de sud-est, cu o teză de doctorat „Bulgaria între 1913-1930" susţinută la Sofia, era arhitect, director al Şcolii Speciale de Arhitectură din Franţa (1929-1959), membru al Academiei de Arte Frumoase, director de urbanism în Maroc şi Istambul, director general adjunct a Băncii Ipotecare din Bulgaria, consilier tehnic la Creditul Ipotecar Agricol al României, şeful Serviciului

conform deciziei ministeriale nr. 8627 din 21.03.1945, numit în Comitetul executiv, în funcţia de vicepreşedinte cu un salariu net de 140.000 lei lunar. Acesta îşi va da demisia în 26 octombrie 1945[142].

În 27 iulie 1945, Consiliul a constatat că în 8 iulie în urma unor solicitări din partea Comisiei Aliate de Control sovietice, societatea a fost repusă sub controlul CASBI, I. Soutzu a fost menţinut administrator de control prin decizia 10.638 din 1945 publicată în Monitorul Oficial nr. 142 din 27.06.1945. Totodată, la propunerea administratorului a fost numit un nou consiliu de administraţie al societăţii compuse din Victor Antonescu, Hiott, Prost, Pompei şi Răzvan Pennescu.

În 20 aprilie 1945, cifra de afaceri a societăţii pe anul 1944 se ridica la 4.041.313.610 lei. În cadrul societăţii funcţionau la 31 decembrie 1944 343 de funcţionari şi 2010 lucrători din care 559 calificaţi. Conform legii 214 din 31 august 1944, societatea era obligată să repare în atelierul său pentru CFR vagoanele proprii şi străine şi să le asigure reviziile periodice. În perioada 31 august 1944 – 31 martie 1946, societatea va repara un număr total de 455 vagoane din care 136 periodice şi 319 sumare. În atelierul de reparaţii câştigul lunar varia între 50.000 lei pentru un ajutor de lăcătuş, 63.000 lei un sudor, 80.000 lei un cazangiu şi 150.000 lei un meşter[143]. În ianuarie 1945, parcul de vagoane-cisternă al societăţii a scăzut de la 578 la 308. Din acestea, 99 erau coproprietate cu CFR, 25 erau proprietate deplină şi 186 închiriate de la CFR. Din aceste 308 vagoane, erau în funcţiune 154, 96 reparabile şi 58 dispărute sau casate[144].

În contul Convenţiei de Armistiţiu pentru anul 1945, Colombia a exportat în URSS o cantitate de 2.473.200 tone de benzină de aviaţie, auto, petrol, motorină, păcură de -5 grade C şi de +10 grade C, uleiuri, parafină şi cocs[145].

Până în 31 iulie 1943, societatea a răscumpărat redevenţele de la stat. De la această dată, rafinăria fiind închisă, s-a prelucrat ţiţei la rafinăria standard în condiţii mai puţin avantajoase. Trebuind să se investească sume mari pentru refacerea rafinăriei, aceasta nu a mai putut răscumpăra redevenţele. Redevenţele datorate în natură au fost ţinute la dispoziţia statului până când au fost blocate în august 1943 toate rezervoarele din schele şi toate capacitatea de depozitare din rafinărie. În urma bombardamentelor, ţiţeiul datorat statului a ars în totalitate fiind anunţat

---

Bunuri din cadrul Legaţiei Franţei din Bucureşti. A scris „Destinul României (1918-1954)", după arestarea sa în martie 1950 şi apoi eliberarea şi plecarea în Franţa în mai 1950.

142. S.J.A.N.Argeş, fond *Societatea „Colombia"*, 176/1942-1948, f. 15.

143 Ibidem, dosar 2/1943-1947, f.n.

144 Ibidem, dosar 2/1943-1947, f. 34.

145 Ibidem, dosar 24/1944-1947, f. 92.

Ministerul Economiei Naţionale în 11 august 1944 cu adresa nr. 160. Pentru că statul nu şi-a ridicat la timp redevenţele, societatea a trebuit să reducă producţia de ţiţei înregistrând pierderi foarte importante. Reducerea producţiei a fost de 65.000 tone care s-ar fi putut reduce la jumătate dacă bombardamentele nu ar fi surprins rafinăria cu rezervoarele pline cu ţiţeiul datorat statului. Începând cu ianuarie 1945, statul a început să-şi ceară redevenţele în timp ce autorităţile sovietice au obligat rafinăria să lucreze din plin astfel că stocurile s-au epuizat. Ca urmare, societatea solicita ca din redevenţele datorate să se scadă ţiţeiul ars în contul statului, să se acorde o bonificaţie pentru pierderile avute prin reducerea producţiei, achitarea lunară în natură sau răscumpărarea la preţurile care se practicau, iar plăţile rezultate din pierderi pentru stat să fie eşalonate pe un termen lung. În 9 ianuarie 1945, autorităţile sovietice au interzis să se mai livreze societăţii Astra Română 500 de vagoane în contul redevenţelor şi nici statului cele 800 vagoane solicitate în contul redevenţelor, toate trebuind să fie exportate în URSS[146].

Societatea a acordat atât cât a putut subscrieri în bani diferitelor societăţi, asociaţii, persoane particulare susţinând procesul de învăţământ al elevilor şi studenţilor interesaţi de sectorul minier şi petrolier. Creditorii principali erau Banca Comercială Română, Banca Românească, Banca de Credit, Banca Naţională şi C.A.F.A.

În 31 mai 1945 la reevaluarea activelor societăţii, capitalul acesteia a fost sporit de la 380.000.000 lei la 1.140.000.000 lei. În anul 1946, capitalul statutar emis în acţiuni era de 7.600.000.000 lei dar realmente vărsat 380.000.000 lei. Diferenţa provenea din reevaluarea activului.

În conformitate cu deciziile Conferinţei de la Posdam şi cu dispoziţiile legii 573 din 1945şi a legii 182 din 1946, un număr de 650.120 acţiuni ale societăţii Colombia ce reprezenta un procent de 85,54% din capitalul social, care fusese deţinut de societatea germană Kontinentale Oel au fost trecute în patrimoniul URSS, transferarea în registrul de acţionari făcându-se pe numele Obiedinenie Ucrneft[147].

În 26 februarie 1946, demisionând preşedintele Victor Antonescu, în 27 februarie a fost ales preşedinte al Consiliului Sabin Săceanu şi inginer Alexei Baicov, ca vicepreşedinte şi administrator delegat. Membri în Consiliu erau Gh. Golubev, Boris Lapatuhin, Simons Lassersons, profesor Dimitrie Pompei, Th. Ficşinescu, director general, I. Soutzu, director şi inginer Alex Pamula, director de rafinărie[148].

---

[146] Ibidem, dosar 2/1943-1947, f. 37-40.
[147]. *Ibidem*, dosar 55/1942-1949, f. 8.
[148] *Ibidem*, dosar 176/1942-1948, f. 24.

Conform Convenţiei 676 din 1945 a Legii 262 pe 1946 prin care s-a înfiinţat Societatea Anonimă Sovrompetrol, grupul sovietic, conform actului constitutiv a adus ca aport la acoperirea capitalului social subscris, pe lângă alte acţiuni, şi cele 650.120 acţiuni ale societăţii Colombia.

În 11 iunie 1946, consiliul de administraţie al societăţii aprobă proiectul de convenţie încheiat cu societatea Sovrompetrol prin care Colombia cedează acestei societăţi 8 puncte din cele 10,2 de participare la care avea dreptul pe structurile: Grăniceri, Chişinău, Criş-Vânători, Arad, Semlac, Variaşul. Totodată, societatea ratifică cumpărarea terenului în suprafaţă de 1546 mp, proprietatea lui Gheorghe Tudorache necesar terenului, proprietatea societăţii de la rafinărie. Preţul acestui teren era de 21.651.000 lei[149].

Tot pentru situaţia financiară grea a societăţii s-a hotărât efectuarea unui împrumut de 2.000.000.000 lei de la Creditul Industrial şi majorarea cu 400.000.000 lei a împrumutului pentru economat ce urma să fie efectuat la C.A.F.A., toate fiind garantate cu ipotecă de rangul I asupra terenului, instalaţiilor şi clădirilor rafinăriei Aquila din Ploieşti. În baza convenţiei încheiate în România şi Cehoslovacia societatea hotărăşte să ia un împrumut de aproape 3.000.000.000 lei pentru importul de produse metalurgice din Cehoslovacia necesare şantierelor.

Societatea Colombia a fost a doua societate a cărei direcţie tehnică nu funcţiona la Ploieşti ci la Bucureşti, în cadrul Direcţiei Generale. Administratori sovietici din cadrul consiliului de administraţie au considerat necesară reorganizarea societăţii astfel că pe lângă direcţia generală de la Bucureşti mai funcţionau următoarele servicii: tehnic, terenuri, geologic, topografic, comercial, ţiţei – transport, tehnic-rafinărie, financiar, contabilitate, contencios, secretariat, personal, economat, materiale, administrativ, casierie, expediţie şi garaj[150].

Având în vedere epuizarea terenurilor petrolifere concesionate de la stat şi de la particulari, scăderea activităţii rafinăriei care nu mai lucra din producţie proprie, lipsa materialelor de foraj şi scăderea volumului vânzărilor s-a hotărât ca începând cu 1947 să se discute în şedinţele adunărilor generale fuziunea societăţii Sovrompetrol şi Colombia care va avea loc la 31 martie 1948.

La data de 31 ianuarie 1949, preşedinte al societăţii era încă ing. Sabin Săceanu, vicepreşedinte – ing. Alexei Baicov (rus) care era şi administrator delegat. Capitalul era format din 760.000 acţiuni a câte 500

[149] Ibidem, dosar 176/1942-1948, f. 33.
[150] Ibidem, dosar 28/1945-1947, f.n.

lei fiecare fiind deţinut în proporţie de 85,54 de către URSS[151]. Director general era ing. Theodor Ficşinescu, iar directori: I. Babaev (rus), Alexandru Erhan, Gr. Ioachim şi Alex Pamula.

Trebuie să precizăm, că cu aprobarea Adunării generale ordinare din 16 iulie 1947, următorii membri în consiliul societăţii Colombia erau şi membri în consiliile altor societăţi. Astfel, ing. Sabin Săceanu era director general la Administraţia P.C.A., ing. Gh. Golubev (rus) era şi vicepreşedinte la societatea Redevenţa şi membru în consiliul societăţii E.P.S., Boris Lapatuhin (rus), membru şi în consiliile Internova şi Transpetrol, Simons Lassersons (leton) era membru în consiliile Concordia, Sovrompetrol şi Malaxa şi director general la Concordia. Răzvan Pennescu, membru în consiliile de administraţie la Banca Ardeleană şi S.T.B., prof. Dim Pompeiu era membru în consiliul de administraţie la Întreprinderile Electrice şi ing. Th. Ficşinescu, membru în consiliul de conducere de la societatea Forajul[152].

Din 1948, în cadrul societăţii Sovrompetrol vor activa toate fostele societăţi petroliere: Colombia, Creditul Minier, Kontinentale, Petrolul Românesc, Redevenţa, Sarpetrol şi I.R.D.P. Din 1949 se va constitui Centrala Petrolifera Muntenia compusă din fostele societăţi, cele mai puternice care au activat în România, şi anume: Astra Română, Steaua Română, Româno-Americană, Prahova şi Unirea.

## Concluzii

Scopul pentru care am întocmit prezentarea Societăţii petroliere Colombia a fost aflarea unor răspunsuri cu privire la rolul şi locul societăţilor de petrol în contextul economiei României şi a istoriei petrolului. Demersul a permis descifrarea modalităţilor în care s-a dezvoltat o societate petrolieră, etapele parcurse, interdependenţa dintre societăţile petroliere, aspecte ale concurenţei şi colaborării acestora.

Începând cu ianuarie 1921, Franţa va duce o politică petrolieră pentru asigurarea nevoilor proprii, fapt pentru care va investi sume considerabile în Polonia, circa 800 de milioane franci francezi şi în România 900 de milioane franci francezi dorind crearea unor organizaţii economice puternice. Efectiv, Franţa şi-a întărit poziţiile sale mai mult în România unde s-a asociat cu belgienii decât în Polonia, mai puţin bogată în petrol.

[151] Ibidem, dosar 55/1942-1949, f. 86.
[152] *Ibidem*, f. 89.

"Interesele franceze" vor controla o parte considerabilă a societăţilor petroliere române pe lângă societăţile britanice sau belgiene. Aceste societăţi petroliere româneşti controlate de francezi ("Colombia", "Steaua Română", "Concordia", "Petrol Block", "Redevenţa", "Forajul", "Păcura Românească", etc.), pe bună dreptate au fost numite de autoarea franceză Annie Lacroix-Riz, "principalele comori franceze".

Grupul Steaua Română şi Colombia, reunite reprezenta în 1929 un procent de 21% din producţia totală de ţiţei brut românesc, fiind înaintea societăţii Astra Română (cu capital anglo-olandez) cu 18% şi Concordia (cu capital franco-belgian) cu 14%. În 1936, grupul era tot în frunte dar de data aceasta cu 26% urmat de Astra Română cu 23% şi Concordia tot cu 14%. În 1929, 21% reprezenta valoarea a mai mult de 1.000.000 tone ţiţei iar 26% în 1936 reprezenta 2.300.000 tone ţiţei, cifre importante în ceea ce priveşte importul făcut de Franţa din România comparativ cu importul de ţiţei din Irak în aceiaşi perioadă[153].

După înfrângerea şi ocuparea Franţei, obiectivul economic esenţial al Germaniei, în perioada 1940-1944, a fost recuperarea tuturor titlurilor şi acţiunilor franceze plasate în străinătate.

Pentru finanţatorii străini, investiţiile făcute în România în domeniul petrolier au fost deosebit de rentabile, fapt reflectat pe deplin de beneficiile realizate.

Dar şi pentru România aceasta a însemnat crearea şi consolidarea unei ramuri industriale performante, prin introducerea unor metode de exploatare şi tehnologii de prelucrare de mare randament.

Societatea "Colombia", ca şi celelalte 11 societăţi petroliere principale care au activat în România, au făcut tot ce le-a stat în putinţă pentru: perfecţionarea la maximum a metodelor de prospecţiuni; sporirea numărului de sonde de explorare; introducerea şi folosirea instalaţiilor de extracţie cele mai moderne; modernizarea metodelor lor de prelucrare, rezistenţă la concurenţa de pe piaţa mondială, sursă de venituri pentru economia naţională.

După septembrie 1944, societatea a intrat în sfera de interese economice şi politice a U.R.S.S. care şi-a exercitat controlul prin numirea în consiliul de administraţie a unor cetăţeni sovietici. Toată activitatea şi cercetarea au fost subordonate intereselor sovietice, care au determinat includerea societăţii în cadrul Societăţii "Sovrompetrol", prin preluarea capitalului său. Desfiinţarea ei ca societate, prin naţionalizarea din 11 iunie

[153] Philippe Marguerat, *Les invesstisments française dans le Bassin Danubien durant l'entre-deux-guerre pour une nouvelle interprétation*, Revue Historique, nr. 1, 2004 (nr. 629), Editura P.U.F.

1948, a încheiat o activitate care ar fi avut o foarte bună dezvoltare în viitor. Cercetările viitoare vor dezvolta noi dimensiuni în ceea ce priveşte etapele de dezvoltare ale industriei petroliere în România şi impactul politic, economic, social, tehnic, ştiinţific, diplomatic şi militar exercitat de aceasta asupra vieţii întregii societăţi româneşti.

Conform unei situaţii încheiate la 12.11.1948, societatea Sovrompetrol a preluat de la societatea Colombia concesiunile acesteia, provenite de la particulari, în suprafaţă de 4620 ha şi de la stat în suprafaţă de 412 ha în total 5.032 ha[154].

*Summary*

*The activity of the Society "Colombia", a French-Romanian oil company*

"Colombia", a French-Romanian oil company, was founded in 1905 and represented the largest investment of French capital on Romanian oil market. After the merger with "Alpha" Oil Company it became one of the most important oil companies from Romania. The president of the company was appointed Ernest Mercier, an illustrious French engineer, who was invested by King Ferdinand. In October 1941 "Colombia" entered under German influence and the main beneficiaries of companies' products were Germany, Italy, and Bulgaria. After 1944 "Colombia" was included in "Sovrompetrol" and the entire activity was intended to serve the Soviet interests. Under the new circumstances, in June 1948 the company was dissolved.

[154] SJAN Argeş, fond Societatea Concordia, dosar 200/1943-1948, f. 76.